ИЛАЛТААРТНАЙ АМАРШАЛНАБДИ, ЗЭДЫН ТАРЯАШАД!

ДАБААН ДЭЭРЭ ГАРАГДАА

...эдын аймагай хүдөө ...ахын хүдэлмэрилэгшэд, ...хоз болон совхозууд хү... ажахын хүдэлмэрилэг... түрүүшын Бүхэсоюз... үдэрые—шэнэ һайндэ... нэрэтэй түрэтэй... угтаха мүрысөөндэ ...сожо, ургаса хуряал... түргэнөөр, һайн ша... тайгаар үнгэргэхын, ... хүрэнгээ хаажа, ...даа тэжээл бэлэдхэжэ, ... таряа худалдаха ...бөө амжалтатайгаар ...гэхын түлөө үсэд шан... ажаллажа байна. Энэ ...сөөндэ түрүүшын амжалта туйлагдаба—сентябриин 12-то аймагай ажахынууд Эхэ орондоо таряа худалдаха жэлэй түсэб дүүргэбэ. Гүрэнэй амбаарта 84192 центнер таряан тушаагдаба. Түсэбнай 83000 центнер.

Энэ хэрэгтэ аймагай олохон ажахынууд шалгаржа гараа. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ М. П. Кавелин, парткомой секретарь А. И. Труднев) гүрэндөө 9197 центнер таряа тушаажа, түсэбөө хоёрһоо үлүү дахин дүүргэбэ. Энэ колхоз гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө 4 дахин үлүүлхэ хүсэлтэй. Борьёогой совхоз (совхозой директор Б. П. Хомутов, парткомой секретарь Ж. Ц. Ванкеев) гүрэндөө 22500 центнер таряа тушаажа түсэбөө дүүргээд, үшөө хоёр түсэбэй зэргэ тушааха зорилготой. Гүрэндэ таряа тушаалга мүн «Октябрьский», Оёорой совхозуудта, «Коммунизм» колхоздо урагшатайгаар ябажа байна.

Аймагнай бүхыдөө гүрэндэ 170 мянган центнер гэхэ гү, али миллион гаран пүүд таряа тушаажа, түсэбөө хоёр дахин үлүүлхэ зорилготой.

Гүрэндэ түсэбһөө гадуур таряа худалдалга үргэлжэлһөөр.

А. БАДИЕВ,
КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь.
А. ПОТЕПАЛОВ,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
И. ВОРОБЬЕВ,
үйлэдбэриин управлениин начальник.
В. ГАРМАЕВ,
ВЛКСМ-эй райкомой секретарь.

...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 216 (11201) | 1966 оной сентябриин 13, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Республикын ажахынуудай гүрэндөө хэды шэнээн орооһо худалдажа, тушаажа байһые энэ диаграмма (сентябриин 10-най мэдээн) харуулна.

БАГШЫН ҺЭШХЭЛ

ҺУРАЛСАЛАЙ шэнэ жэл эхилбэ. Хэдэн зуугаад, мянгаад ...шуул түрүүшынхеэ партада ...ба. Совет ороной бишыхан эр...эй ажабайдалда шэнэ шата ...бэ. Эдэнэр эрдэм һуралсалай ... гараба. Тиин эдэнэр ямар ...шад, ямар хүнүүд болохоб? ...бүгэдэн хадаа багшанарай, ...бүлынхидэй, олониитын һэш...зоригһоо болохо байһаниинь ...сотой. Тиигэбэшье энээндэ ...шанарай үүргэ тусгаар ехэ ...шанаргай. Илангаяа багша... эдээниие эрдэм номдо һурга...жална, хүмүүжүүлнэ, болбо...рулна. Һуралсал гээшэ ехэ ... юумэ бэедээ шангээһэн ойл...мүн.

Зарим үедэ эдэ бага классуудта һуралсалай хэрэг арай муугаар ябадаг, тиигэжэ нэгэн адли эрилтэ табидаг байна.

Юрэнхы дээрээ һуралсал хадаа багшанарай һэшхэлэй хэрэг мүн. Адаглахада, муугаар һурадаг, журам муутай үхибүүд лэ һургууляа хаяжархидаг гэжэ элирэнхэй. Тиимэһээ һуралсалай хэрэгтэ багшанарай үүргэ угаа ехэ гэжэ үшөө дабтая.

Багшанарай августын зүблөөнүүд дээгүүр һурагшадай хоёрдохи жэлээ нэгэ класста һууха ябадал усадхаха тухай ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Энэ хадаа хэзээдэшье зүбшэхэ зүйлһөө һаладаггүй, багшанарай, олониитын һанаа үшөө зобоодог асуудал мүн. Энэл асуудалаар манай газетын хуудаһанда хөөрэлдөөн боложо байна.

«Хоёр» гэһэн сэгнэлтэ тушаа хөөрэлдэхэдөө, нэн түрүүн эхин классуудта үхибүүдэй һуралсал һайжаруулха тухай боломжолхо шухала гэжэ хүнүүд ток зүбөөр бэшэнэ. Энээнтэй хамта һургуулида ороодүй багашуулые хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулха тухай, үхибүүдэй эмхи зургаануудые олошоруулха, тэдэнэй ажалые гуримшуулха тухай багшанар ехэ шухала асуудалнуудые табина.

Юрэнхыдөө үхибүүдэй муугаар һурадаг, тэрээнһээ боложо, һургуулиһаа гарадаг ушарнуудай шалтагаан юун бэ гэхэдэ, үхибүүдэй сэдьхэл бодол (психика) муугаар шэнжэлһэнһээ болоно гээд бодото байдал гэршэлнэ, багшанар, эрдэмтэдшье тэмдэглэдэг байна. Энэ талаар ехэ анхаржа хүдэлдэг багшанар юрэнхыдөө һайн үрэ дүн туйладаг гээшэ. Жэшээнь, һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ 1.700 гаран багшанар нэгэшье үхибүү хоёрдохи жэлынь һуулгангүй гаргаа. Имэ үрэ дүнгүүдтэйгээр һуралсалай жэл дүүргэһэн һургуулинуудшье бии байха. Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, үхибүүдые нэгэ класстань хоёрдохи жэлынь һуулгаха ябадал усадхажа боломоор гэжэ гэршэлнэ.

...эгэдэхи классһаа эхилээд, ...үн бүхэн һайн үн... һуури табижа абаал ...саашадаа бараг һурадаг ...тай гэжэ ажабайдал гэршэ...эй. Тиимэл хадань эхин клас...й һуралсалда багшанар ехэ ...ллаа табидаг ха юм. «Эхин ...гули хадаа үхибүүдэй һурал...ай гол шухала шатань бо... Илангаяа эхин клас...та үхибүүд бүхы эрдэм ...салайнгаа үндэһэ һуури ...даг гээшэ» гээд РСФСР-эй ...гулинуудай габьяата багша, ...манай аймагай Үлэгшэнэй ...гулиин эхин классай багша ...э Санжиевна Очирова хөөрэ... Энэ багшын класста нэ...е үхибүүн хоёрдохи жэлээ ...класстаа һуудаггүй. Ямар ар... имэ үрэ дүн туйладаг бэ? ...ндэ тусгаар нюуса, онсо арга ...агүй, харин энэ багшын орол..., шадабари мэргэжэлэй ... эдэ бүгэдэн туйлагдадаг ...

...Класстамни гуша гаран һураг...и бии; тэдэ бүгэдэнтэй тус ...айнь бултанааринь яагаад хөө...эжэ үрдихэ хүнбиб? Аргагүй ...м...» гэжэ зарим багшанар ...элгээжэ байдаг. Теэд энээ... зүбшөөхын аргагүй. Нүхэр ... Очирова шэнги түрүү багша...й дүй дүршэл, бодото ажал ... баталамжые буруутуулна. ...һээ гадна, имэ багшанар ...үн бүхэнэй гэр бүлынхидтэй ... холбоотой, барисаатай байдаг, тиигэжэ нэгэн адли эрилтэ табидаг байна.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ гушаад шахуу найман жэлэй һургуулинууд дунда һургуули болгогдонхой. Энэ хадаа бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда орохо хуулиин бодотоор бэелүүлэгдэжэ байһаниие харуулна. Тиимэһээ һуралсалай хэрэг бүхы дээрэнь һайжаруулха, тиигэжэ нэгэ класстаа хоёрдохи жэлээ һууха ябадал усадхахын түлөө тэмсэхэ гээшэ багшанарай нэрэ солын хэрэг мүн.

Сошордомо дохёо

ОРООҺОН ЮУНДЭ СЭБЭРЛЭГДЭНЭГҮЙБ?

Тоёон нютагай тараанай тоог Химнын совхоз соогоо эгээл томо тоогуудай нэгэн гэжэ тоотой юм.

Сентябриин 6-да үдэ багта ябахадамнай, тоог дээрэ хон-жэн байгаа. Обоо хүбөө орооһон, тэдэнэй захаар транспортёрнууд, зернопульт холоһоо харлажа, хахажуудань хүдэлжэ байһан нэгэшье хүн харагдабагүй.

— Энээниие бү гайхагты, ганса мүнөө бэшэ, үдэр бүрил үдэ наран болошоһон хойно ажалаа эхилдэг зомди. Хүдэлдэг хүнүүдэймнай гэр гэртэһээ һалиржа ерэтэр орой болошоно, — гэжэ эндэ байһан хэды хүн хөөрэлдэнэ.

Тоог дээрэхи хүдэлмэриин имэ тулюураар эмхидхэгдэһэнэй шалтагаан гол түлэб отделениин эрхилэгшэ Б. Аюшеевэй зондоо эрилтэ ёһоор табидаггүй, ажалайнь журам шангадхаагүй дээрэһээнь тохёолдоно.

Тиигээдшье тоог дээрэнь тараан сугларжа байна. Ноймтон орооһо түргэн сэбэрлэжэ шадангүй, обоолоотой удаан хэбтүүлээ һаа, дороһоо халажа, гутажа магад шуу. Тоог дээрэхи хүдэлмэриие түргэдхэхэ тушаа яаралтай хэмжээ абаагүйдэ болёо.

В. ХАРАХИНОВ,
манай корр.

Сэлэнгын аймаг.

ХАМСЫ ШУУГААД ОРОХОДОО...

Манай Баргажанда бараг һайн ургаса гараа. Урдань Дэрээнэй совхоздо үзэгдөөгүй тараан далай тала майлыемнай бүрхөөнхэй гэхэдэ балайшье алдуу болохогүй.

Энэ жэлдэ хамта 4600 га таряа хуряахабди. Мүнөө 2300 гектарынь хүлһөө буугаад байна. 1500 гектар баал суглуулагдажа сохигдоо. Хуряалгаяа баһал мухар-шэбэрэйхидэй жэшээгээр поточно арга хэрэглэн ажалаа эмхидхэнэбди. Нээрээшье энэ аргаар хүдэлхэдэ жэшээгүй һайн байһаниинь ажалай үрэ дүн тобойсо гэршэлжэ үгэнэ.

Манай эндэ таряагаа хадаад, баал дээрэнь удаан байлгадаггүйбди, тэрэ дарыдань шахуу суглуулжа сохигдодог. Механизаторнуудшье оролдосотой бэрхээр ажаллана даа. Үдэрэйнгөө даабариие дүүргэдэггүй хүнүүд үгы, хүн бүхэн ургууһан таряагаа богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряахые оролдоно бшуу. Комбайнернууд Радна Батуев, Доржи Эрдынеев, Сэнгэ Бухадиев гэгшэдые онсо тэмдэглэмээр. Жэшээнь, совхозой суута комбайнер Радна Батуев «СК-3» комбайнаараа 300 га таряа хадажа, хэдэхэн үдэр соо 170 га шэниисын баал суглуулжа сохиһон байна, тэндэһээмнай дунда зэргээр гектарай 12 центнер тараан абтаа.

Эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор дүүрэн хоорбо таряа тээһэн машинануудай полиһоо тоог тээшэ табилуулхань таһалданагүй. Мүнөө совхозой тоогто 20 гара мянган центнер шэниисэ оронхой. Августын 31-нэй үдэр гүрэн турынгөө түсэб даабариие амжалтатайгаар бэелүүлээбди. Гүрэндөө 5 мянган центнер таряа тушаахын орондо 12 мянган центнер ургасынгаа дээжэ Эхэ орондоо худалдаабди. Энэмнай хоёр түсэбһөө үлүүлһэн болоно бшуу. Мүнөө гурбан түсэб бэелүүлхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр ажаллажа байгдана.

Аймагай дамжуулгын Улаан туг манай гарта юм. Тэрэнээ бусадта алдахагүйн тула хүн бүхэн оролдоно, эршэ зоригтойгоор ажаллана.

Бригада, звено хоорондоо мүрысэхэһөө гадна, комбайнер, жолоошоднай бэе бэетэйгээ мүрысэдэг һайн һайхан заншалтай. Мүрысөөнэй дүн 5 хоноод лэ гаргагдадаг. Түрүү һуури эзэлһэн бригадада Улаан тугхан барюулагдана. Мүнөө Бурловай бригада түрүү ябажа. Улаан тугта хүртөө. Эрхим жолоошон Баясхалан Цыремпилов ГАЗ-51 автомашинаараа үдэр бүри 350—400 центнер таряа зөөжэ, нүхэдэйнгөө дунда суурхана. Тэрэ үдэртөө 17—18 рейс хэдэг. Түрүү жолоошоной машинын кабинада багахан Улаан тугай үлгөөтэй, намилзан байхань гайхалгүй.

Комбайнернуудшье мууларгүй ажаллана даа. Теэд заримдаа машинын дуталдаһан дээрэһээ миин байха саг али олон тохёолдоно. Автомашинаяа һаадгүй ябуулхын тула үдэртөө силос зөөдэг машинануудаараа һүниндөө таряа гүрэндэ зөөлгэнэбди.

Тоог дээрэ хододоо хүлгөөтэй. Эндэ 16—18 хүн үдэр бүхэндэ ажалладаг. Гурбан халаан болобжо хүдэлдэг юм.

Мүнөө жэл кукурузашье бараг һайн гараа. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 150 центнер кукурузын ногоон эшэ намаа абтана. 6 мянган тонно силос дараха түсэбтэй һэмди. Мүнөө 4 мянга гаран тонно силос дараад байнабди. Энэмнай лаб дүүргэгдэхэ байха. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ жэлдэ тэжээлээр дутамаггүй байгдахаар хараалагдана. 49 мянган центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй аад, 43 мянгые бэлдэнхэйбди. Дунда зэргээр гектарай 12 центнер үбһэн абтана.

Үбһэнэйшье, тараанайшье гараса луговодуудай, механизаторнуудай ажалһаа нилээдгүй дулыдадаг гээшэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Халуун намарһаа эхилжэ нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа тарааһан, утгэжүүлэгдэһэн байха. Үбэлдөө саһан тогтоогдодог, хабартаа, зундаа уһалагдадаг. Эдэ бүгэдэ үбһэ, тараанай гарасада горитойхон нүлөөтэй. Эгээл тиимэһээ манай луговодуудай аша габьяа айхабтар ехэ гэжэ хэлэлтэй.

Бидэ гүрэндөө таряа худалдаха гурбан түсэбэй түлөө тэмсэжэ байнабди. Тиихэ зуураа ерэхэ жэлэйнгээ үрэһэ хүрэнгые сүм хаагаад, үшөө ниитынгээ малда хүрэхэ орооһо тараанай зүйл абаха зорилготойбди.

С. ЦЫБИКОВ,
Дэрээнэй совхозой директор.

Баргажан.

СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ

Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө, журналистикада, хэблэлдэ олон жэлдэ һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиум 1966 оной сентябриин 10-най Указаар газетэнүүдэй, журналнуудай, хэблэлэй болон телеграфна агентствын 285 хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орденууд болон медальнуудаар шагнаа.

«Ажалай Улаан Тугай» орденоор 38 хүн, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор—70, «Габьяата ажалай түлөө» гэһэн медаляар—94, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар 83 хүн шагнагдаа.

Хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд шагнагдаа

Долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө, журналистикада, хэблэлдэ олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиум 1966 оной сентябриин 10-най Указаар газетэнүүдэй, журналнуудай, хэблэлэй болон телеграфна агентствын бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орден болон медальнуудаар шагнаа.

Тэрэ тоодо Буряадай АССР-һээ **АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ орденоор Сабжаев Галсан Цыреновичые** — Буряадай АССР-эй Сэлэнгын районой «Улаан Сэлэнгэ» газетын редактор.

Болгариин соёл культурын декада

ХАНИ БАРИСААН—ХҮНЭЙ ХҮСЭН МҮН

ТАШКЕНТ. (ТАСС-ай корр.). Узбекистанда Болгариин соёл культурын декада нээгдэжэ, Болгариин, Советскэ Союзай, Узбекистанай гүрэнэй тугууд хиисэбэ.

Декадын эхилһэнэй хүндэлэлдэ нээгдэһэн баяр ёһололой суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов үгэ хэлэбэ.

Узбекистанда боложо эхилһэн Болгариин соёл культурын декада болбол Болгариин газар дээрэ июниин 10 үдэрэй туршада Узбегэй соёл культурын хүндэтэ айлшан болоһоной үргэлжэлэл мүн гээшэ.

Болгар-совет хани барисаанай бүгэдэ арадай комитедэй гүйсэдхэхэ бюрогой түрүүлэгшэ, БКП-гэй ЦК-гай гэшүүн Цола Драгойчева ташкентынхидые, бүхы узбек арадые халуунаар амаршалба.

«Шубуунай хүсэн—далидаа, хүнэй хүсэн—хани барисаандаа» гэһэн узбек арадай оньһон үгэ бии. Узбегэй газар дээрэ боложо байһан энэ һайндэр эдэ сэсэн мэргэн үгэнүүдэй шэнэ гэршэ мүн болоно.

Декадын түрүүшын үдэр Димитровой нэрэмжэтэ колхоздо эхилээ. Болгариин ханинар энэ хүдөө ажахын артелиин баян ажахытай танилсаба. Колхозой түбтэ үргэн ехэ талмай дээрэ дэлгээгдэһэн саад жэмэсэй сэсэрлиг, Культурын байшан, интернат һургуули, ателье мод, стадион гэхэ мэтэ тосхониие шэмэглэнэ.

Болгариин делегациие хүтэлбэрилэгшэ Ц. Драгойчева Болгариин Хасковско округой таряашадһаа эндэхи колхозникуудта амар мэндые хүргэбэ.

ОРОНОЙ ЭДИР ДАЛИТАН...

...Тушино аэродром дээгүүр түрүүшын планернуудай дэгдэн гарахада, бүрхэг хара үүлэнүүд таража, наратай һайхан үдэр эхилээ һэн. Аха үеын баатаршалга гаргаһан замуудаар хэгдэһэн залуушуулай аяншалгада илажа гарагшадай бүхэсоюзна слёдто хабаадагшад—20 мянган хүбүүд, басагад сентябриин 10-да авиационно болон ниидэлгын габьяагай һайндэртэ сугларба. Сууда гараһан асууд, дайн сэрэгтэ хабаадагшад, комсонавтнуудай бүлэнэр залуушуулда айлшаар ерээ.

Парадта хабаадагшад болон эндэ байлсагшадые Советскэ Союзай Герой генерал-лейтенант Н. П. Каманин амаршалба. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдэй үедэ совет ороной лётчигүүдай баатаршалга тухай, Советскэ Союзай Геройнууд болоһон 2 мянган авиаторнууд тухай һануулаад, Каманин залуушуулда хандажа үгэ хэлэбэ.

Советско-пакистанска экономическа хэлсээнүүд

МОСКВА. (ТАСС). Пакистан болон Советскэ Союзай правительствэнүүдэй делегацинуудай хоорондо хөөрэлдөөнэй болоһоной һүүлээр үсэгэлдэр Москвада хоёр оронуудай хоорондо экономическа, техническэ хани харилсаанууд тухай хэлсээн доро гар табигдаба.

ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГ

Аюултай гэмтэ ябадалшадые барихадаа эрэлхэг зориг харуулһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиум сентябриин 8-най Указаар милициин ахалагша сержант П. Г. Жосу гэгшые Улаан Одоной орденоор шагнаба.

Энэ оной июниин 24-дэ Архангельскын холын нэгэ гудамжаар ябажа ябатараа, П. Г. Жосу хүнэй хашхархые дуулаһан юм. Ошоходонь—басаган хашхаржа байгаа. Тэрэ басаган дүрбэн эрэшүүлтэй тулалдажа байгаа бэлэй. П. Г. Жосу тэрэниие хамгаалжа ороһон юм. Тулалдаан боложо, милициин хүдэлмэрилэгшэн өөрынгөө ами наһа үгэжэ, хорото гэмтэ ябуулгые сараһан.

Бандидууд сүүдтэ үгтэһэн юм.

(ТАСС).

ХАНИ ЁҺОНОЙ АЙЛШАЛАЛГА

Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Советэй түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт КПСС-эй ЦК-гай уриалаар Москва ерээд, сентябриин 10—11-нэй үдэрнүүдтэ хани ёһоор айлшалба.

КПСС-эй Центральна Комитедэй нүхэр Ульбрихт КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэй хөөрэлдөө. Энээндэнь совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, немец талаһаа—ГДР-һээ СССР-тэ байдаг ..., бүрин эрхэтэ элшэн сайд Х. Биттнер гэгшэд хабаадаба.

Нүхэд В. Ульбрихт Л. И. Брежнев хоёр орон дотор социализм, коммунизм байгуулгын ябаса тухай харилсан мэдээсэв, КПСС болон СЕПГ-гэй хоорондын, Советскэ Союз ба Германиин Демократическа Республикын хоорондын аха дүү ёһоной холбоон, түгэс хани харилсаагаа саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

КПСС-эй, СЕПГ-гэй хүтэлбэрилэгшэд хоёр талые һонирхуулдаг мүнөөнэй уласхоорондын байдалда хабаатай асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэн хэлсээ, Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүдэй Бухарестын деклараци дотор найруулагдаһан ниитэ хараа шугамтай зохилдуулан, Европодохи аюулгүй байдал хангаха зорилгодо ехэ анхарал хандуулаа.

КПСС-эй ба СЕПГ-гэй хүтэлбэрилэгшэд Европодо эб найрамдал бэхижүүлхэ, социалис хани нүхэсэлэй, дэлхэйн коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эмхидэлые улам батадхаха зорилготой хүсэлэлгэ гаргаха гэһэн нэгэ һанамтай байһанаа ханангяар тэмдэглэбэ.

Энэ хөөрэлдөөн үнэн хани барисаанай, хараа бодолой бүрин нэгэдэлгын оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро нүхэр В. Ульбрихтын хүндэлэлдэ обед эмхидхээ.

Энэ обедтэ совет талаһаа нүхэд Л. И. Брежнев, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, В. В. Гришин, Н. Н. Демичев, Ю. В. Андропов, Ф. Д. Кулаков, Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, А. А. Громыко, Р. Я. Малиновский, Н. С. Захаров, немец талаһаа—нүхэд Лотта Ульбрихт, ГДР-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Х. Биттнер гэгшэд байлсаа.

В. Ульбрихт сентябриин 11-дэ Эхэ ороноо бусаба. Тэрэниие Белорусска вокзал дээрэ Л. И. Брежнев, К. Т. Мазуров, Ю. В. Андропов, А. А. Громыко гэгшэд үдэшөө.

ГДР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Биттнер гэгшэ үдэшэгшэдэй дунда байлсаба.

ЭРХИМ ТАРЯАГАА—ЭХЭ ОРОНДОО

Поли дээрэhээ мэдээсэл

АМЖАЛТАҺАА АМЖАЛТА ХҮРЭТЭР

СЭХЫЕНЬ ХЭЛЭХЭДЭ, таряа хуряалгадаа бидэнэр бүри эртэнhээ бэлдээ hэмди. Тарянай эдеэшэнтэхэhээ холо урид, үшөө ургасын эреэ марьян байхада манай механизаторнууд машина, техникэ, зэр зэмсэгүүдээ түгэс бэлэн болгоод, хуряалгада орохо захиралта хүлеэжэ байгаа hэн.

Ургаса хэнэйшье мэдэхээр энэ жэлдэ мууларгүй, hайн гараа. Үрэhээ шоройдо булаад, бороогой hайса оробол, ургасашье зүндөө гарашадаг юм шуу гээд зарим зон бүдүүлигээр хөөрэлдэдэг.

Нэгэ талаараа бороо хуратай байжа, тарьянай гарасада нилээд нүлөө үзүүлээ. Гансашье энэ бэшэ ха юм даа. Хабарынь тарилгаяа агротехническэ hайн болзор соо дүүргээ hэмди. Үрэhэ хүрэнгэмнайшье тарилгын hайн шанарта хүргэгдэнхэй бэлэй. Бүхы полидоо наг шэбхэ зөөжэ тараагаа hэмди. Тэрэнhээ гадна, намарай эртын паар горитойхон хахалагдаhан байха. Илангаяа намарай паар дээрэ тариhан таряанай гараса бүришье hайн.

Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, манай механизаторнууд үдэрэйнгөө даабарииие холо үлүүлэн дүүргэнэ. Петр Вершинин, Иван Хороших, Жэмбэ Раднаев, Петр Побоков гэгшэд үдэрэй гурбан нормо дүүргэнэ. Ажалайнь шанар hайн.

Ажал ехэ. Хамта 3497 гектар таряа хуряахабди. Таряагаа поточно аргаар, түргэн болзор соо, hайн шанартайгаар хуряажа абая гэhэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой үүсхэлые манай таряашад, механизаторнууд үндэрөөр дэмжэн абаа hэн.

Энэ аргын онсо hайн байhаниие манай колхоз өөрынгөө дүй дүршэл дээрэhээ харана. Олон комбайн нэгэ полидо ороод хүдэлхэдөө машинын жолоошодтошье hайн, таряа зөөхэдэшье түргэн, hаад татаха юумэ үсөөн ушардаг. Гадна, техническэ талаар, машина техникэдэ туhаламжа хүргэхэдэнь угаа бэлэн. Хамагай захын юумэ абаад үзэхэдэ, эдеэ бэлдэгшэдтэшье hайн. Нэгэ газар суглараад, түргэн зуура эдеэлээд, ажалдаа гарашахада зохид ха юм. Урдань таруу, нэгэ нэгээрээ ажалладаг байхадань повар ехэл зобогшо hэн. Бултандань хүрэтэр нилээд саг үнгэршэдэг. Саг болзор соогоо эдеэлхэ арга боломжо юрэдөө байдаггүй бэлэй. hүүлшын хүндэ заримдаа эдеэн дуталдашахаяа hанаха, нэгэн гэбэл тэрэ эдеэниинь эзэндээ хүрэтэрөө сэб хүрэшэхэ. Мүнөө юумэн бүхэн тад ондоо болошонхой. Ажал хүдэлмэридөө гү, али бэшэшье юумэнэй дутуу дундада гомдохо, гэмэрхэ хүн байхагүй.

Хамтын хүсөөр оролдожо ургуулhан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр, hайн шанартайгаар хуряаха гээшэ манай түрүүшын уялга. Тиимын тула хуряалгын шанарые шалгажа байдаг тусхай комисси бригада, звено бүхэндэ томилонхойбди. Нэгэдэхи бригадада тоо бүридхэлшэ Михаил Третьяков, комбайнернууд Николай Хороших, Петр Вершинин, бригадир Василий Каленов гэгшэд ажалай шанарай түлөө харюусадаг.

Хуряалгаяа богони болзор соо дүүргэхын түлөө бүхы таряалангайнгаа 90 процентыень сэхэ хуряахабди. Юуб гэхэдэ, хадалга баал суглуулжа сохилго хоёрой хоорондо алгасалга үгы шахуу. Хадаhанайнгаа hүүлээр хоёрдохи үдэртөө баалаа суглуулжа сохинобди.

Энэ жэлдэ манай колхоз гектар бүриhөө дунда зэргээр 10,5 центнер гэхэ гү, али хамта дээрээ 37 мянган центнер таряа хуряажа абаха түсэбтэй. Мүнөө ургасаяа хараад, тоолоод үзэхэдэмнай гектар бүриhөө дунда зэргээр 17—18 центнерhээ бага бэшэ тарян хуряагдахаар хараалагдана. Хамта, адагынь бодоод үзэхэдэ, 60 мянган центнер таряа абаха байхабди. Гүрэндөө 16 мянган центнер тарянайнгаа дээжые худалдаха аргатайбди, худалдахашьебди. Эхэ орондоо 4 мянган центнер таряа худалдахын орондо 8 мянган центнер тушаагаабди. Гүрэнэй түсэб дүрбэ дахин дүүргээшье hаа, бардам хүрэхэ эдихэ талхатайгаа үлэхэбди. Үшөө тиихэдэ ниитымнай малда 19 мянган центнер тарян хадагалагдаха. Энэмнай үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 3 мянган центнерээр үлүү болоно.

Мүнөө жэлэйнгээ баян ургасада дашуураад миин байгданагүй, ерэхэ жэлдэ үшөө баян ургаса абахын түлөө мүнөөнhөө хүдэлмэри ябуулагдана гээшэ. Намарай эртын паар хахалагдана. Даб дээрэ мянган га хахалаад байнабди. Үшөө 2 мянган га хахалхабди. Сентябриин 20 болотор паараа хахалжа сүм дүүргэхэ hанаан байна. Манай луговодууд намар байхаhаа поли, сабшалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа тараадаг. Үтэгжүүлгэ—баhал баян ургасын эхин гээшэ.

Ерэхэ жэлэйнгээ ургасада 13 мянган центнер үрэhэ, хүрэнгэ хааха гэжэ шиидээбди. Тэрэнээ мүнөөнhөө hайнаар сэбэрлэжэ амбаартаа хадагалхамнай.

Гүрэндэ таряа тушаалгатайгаа хамта үрэhэ, хүрэнгэ хэхэ орооhоёо сэбэрлэжэ складтаа хэжэ захалаабди. Мүнөөнhөө hайнаар сэбэрлэгдэhэн тарян, үбэл үшөө дахин сэбэрлэхэдэ угаа бэлэн байдаг. Колхозоймнай хоёр тоог дээрэ ороohо сэбэрлэдэг дүрбэн ОС-45, хоёр ОБП-20 машина хүдэлнэ. Эндэ гол түлэб гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ажалладаг. Зуун хүүгэдэй байха ясли колхоздоо нээгээбди. Эхэнэрнүүд хүүгэдээ яслида орхёод, тон дуратайгаар ажаллахаяа ерэнэд. Хүн бүхэнэй иигэжэ нэгэн эрмэлзэлгэтэйгээр таряагаа богони болзор соо дүүргэхын тула үнэн зүрхэнhөө эршэ зоригтойгоор ажаллажа байхые харахада урматай.

Колхозой партком, отделениин партийна организацинууд таряа хуряалгын үедэ полевой стануудаар, тракторно-тарян ажалай бригадануудаар ябажа, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхаhаа гадна, hонин хөөрэлдөө үнгэргэжэ, ханын газетэ, дайшадхы хуудаhа, «молни» саг үргэлжэ гаргажа байдаг. Гадна социалис мүрысөөнэй гурим тодорхойгоор табижа, механизаторнуудта ойлгуулжа үгэнэ.

Агротехническэ hайн болзор соо монсогоршье ороohо гээнгүй таряагаа хуряажа абаха манай нангин уялга.

В. ЛАБАДЗЕ,
XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна агроном.
Зэдын аймаг.

ТҮРҮҮ АЖАХЫНХИД ЭЛИДХЭНЭ

ХОЁР ТУСЭБ ДАБАГДАХА

Баян ургаса хуряаха халуун хаhа орожо ерэнхэй. Колхоздомнай хамта дээрээ 7755 гектар хоолосто тарян хуряагдаха юм. Мүнөө хуряагдаад байhан 150 гектар горох энэ тоодо ороногүй.

Хуряалгын түсэб дээрэ тобшохоноор тогтобол иимэ: бүхы талмайн 2000 гектарынь амяарлан хуряагдаха. Баал болгожо хадалгаяа 8 хоногто, суглуулжа сохилгоёо 10 хоногто дүүргэхэбди Түрүүшын 3—4 үдэртэ 1800 гектарай таряа баалда сабшагдаад байна. Бусад талмайгаа сэхэ комбайнаар хуряажа, хуряалгынгаа бүхы хүдэлмэриие 25—27 хүдэлмэриин үдэртэ дүүргэхээр хараалнабди.

Энэ түсэбөө бэелүүлхын тула ехэхэн эмхитэйгээр, оролдосотойгоор ажаллагдаха болоно. Нэн түрүүндэ таряа хуряалгын техникые үндэр бүгээсэтэйгөөр ашаглаха шухала. Хараад үзэебди. Хамта 22 комбайнтайбди. Нэгэ комбайнда 388 гектар хүртэнэ. Энэмнай ехэхэн даабари болоно.

Тиимэhээ комбайнернуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, комбайнуудые үдэр hүнигүй хүдэлгэхэ хэрэгтэ манай партийна организаци горитойхон анхаралаа хандуулна. Комбайнернуудhай булта өөhэд хоорондоо мүрысэнэ. Энэ мүрысөөндэ коммунист Доржи Жапов эхи табиhан байна. «СК-3» комбайнаар 500 гектар хуряажа, 5000 центнер ороohо сохихо уялга абаад, тэрээнтэй мүрысэхыень комбайнер Александр Тугутовые уриба. Нүхэр Тугутов энэ уряаень дэмжэжэ, 450 гектар хуряаха, 4500 центнер ороohо абахаар бэеэ уялгалба. Иимэ гуримаар бусад комбайнернууднай мүрысэнэ.

Таряа хуряалга дээрэ 6 коммунистнууд — механизаторнууд ажаллана. Тэдэнэр партийна бүлэг болон бүридхэгдэнхэй, механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна, мүрысөөнэй дүн үдэр бүри согсолжо байна. Полевой стануудаар түрүүшын ханын газетэнүүд, «хадхуур», «дайшалхы хуудаhанууд» гаргагдаба. «Сахилгаан хуудаhан», «Хадхуур» гэхэ мэтэд үдэр бүридэ механизаторнуудай ажалай дүнгөөр гаргагдажа байха юм.

Партийна булэгэй хүдэлмэридэ саг үргэлжэ туhалжа байхаар колхозой парткомой гэшүүн А. Н. Галсанов томилогдонхой. Энэ нүхэрнай мүн механизаторнуудай ажаhуудалай, культурна эрилтэнүүдэй хангалтын түлөө харюусалгатай.

Ороohо таряа хуряалга дээрэ шалгарhан механизаторнууд моральна, материальна талаараа hайнаар урмашуулагдаха юм. Энээн тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хараалагдаhан урмашуулгын хэмжээнүүдhээ гадна, жэшээлхэдэ, сезон соо 500 гектар таряа хуряажа, 5000 центнерhээ доошо бэшэ ороohо сохиhон комбайнернууд Москва ошожо, ВДНХ хараха түлөөhэгүй путёвкоор шагнагдаха, 25 пүүд ороohо нэмэлтэ түлбэри болгон абаха болоно. Тус тустаа 450 гектарhаа доошо бэшэ таряа хуряажа, 4500 центнер ороohо сохиhон механизаторнуудта хоёр аматай буу шагнал, 25 пүүд ороohо нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ гэхэ мэтэшэлэн.

Таряндаа ороhоор 7—8 хоножо байнабди. Түрүүшын дүнгүүд ажал хэрэгэймнай урагшатай ябажа байhаниие гэршэлнэ.

Абаhан эршээ саашадаа алдангүй, партийна эмхидхэлэйнгээ, ойлгууламжынгаа хүдэлмэри hуладхангүй бүри шангадхан ябажа, таряа хуряалгаяа хараалhан болзортоо hайн шанартайгаар дүүргэхэ зорилго колхозой коммунистнуудай үмэнэ табигдана.

Энэ ушарта манай колхоз гүрэндэ 8000 центнер ороohо худалдаха уялгаяа богонихон болзорто дүүргэжэ шадаха. Түсэбөөр хараалагдаhаниинь 4000 центнер. Хоёр түсэб болоно. Гадна гүрэнhөө урьhаар абаhан 4048 центнер ороohоёо бусаахабди.

Ц-Д. ГАЛСАНОВ,
Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

СМУ-5 организациин дүй дүршэлтэй электромонтажник Евгений Николаевич Коткин Улаан-Ү… ханизированнэ 56-дахи колонно соогоо суутай болоhоор үнинэй юм. Тэрэ үйлэдбэриин даабариие … үлүүлэн дүүргэжэ, организаци соогоо түрүүлнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү электромонтажник Е. Н. Коткин.
З. ВЕСНИНАГАЙ …

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

АЖАХЫДА БОДОТО НҮЛӨӨ ҮЗҮҮЛХЭ

Үйлэдбэриингөө түсэб даалгабариие колхоз, совхозуудай дүүргэхэ хэрэгтэ манай республикын нютагай Соведүүд бодото нүлөө үзүүлхын хойноhоо hүүлэй үедэ яhала ехэ оролдолго гаргана. Нютагаймнай Соведүүд хоорондоо шударгыгаар мүрысэнэ.

Эгээ мүнөө үедэ Кабанскын аймагай Твороговско сельскэ Совет хамагай дунда түрүүлжэ ябанхай. Тэрээнэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадууд совхозойнгоо ажал хүдэлмэридэ яhала туhална. Энээнэйнь бодото үрэ дүнгүүд элихэнээр харагдана. Тэндэ (Кабанскын совхоздо) түрүүшын хахад жэлэй түсэб hү худалдалгаар 130 процент, мяхаар — 162 процент, үндэгөөр — 126 процент дүүрээ бэлэй. Мүнөө сагаан эдеэ абалга амжалтатайгаар үргэлжэлнэ. Тарян ажалай бригада бүхэндэ депутадай постнууд байгуулагдажа, таряа хуряалгын шанарай хойноhоо нарин хиналта хэнэ. Механизаторнуудай ажаhуудалай асуудалнуудые дары шиидхэнэ. Теэдшье дурсагдаhан совхоз гүрэндэ таряа худалдаха даалгабарияа хаhа саг соонь дүүргээ hэм шуу.

Депутадайнь олонхи бүлэгүүд шударгыгаар хүдэлнэ. Жэшээнь, Истомино гэжэ тосхондохи тиимэ бүлэг (хүтэлбэрилэгшэнь депутат нүхэр Анохина Н. А.) таряа хуряалга тушаа гол анхаралаа хандуулха зуураа, тосхониие болбосон түхэлтэй болгохын тула саг үргэлжэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Депутадууд hунгуулиингаа округуудта гаража, ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулалсадаг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, пенсионернүүд болон гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ороohо сэбэрлэлгын болон бусадшье хүдэлмэридэ хабаадуулха хэрэгтэ туhалдаг.

Тэрэшэлэн Загарайн аймагай Доодо Элхиин сельсовет тухай дурдангүй яажа болохоб. Эдэнэр байгша он соо ажахын асуудалнуудые сессинүүд болон гүйсэдкомойнгоо заседанинууд дээрэ хэдэн дахин эдэбхитэй шударгыгаар зүбшэн хэлсэhэн. Тэндэхи саг үргэлжын комиссинуудай болон депутадай бүлэгүүдэй hайнаар хүдэлhэнэй аша туhаар мүнгэ зөөри суглуулха түсэб болзорhоо урид 130 процент гүйсүүлэгдээ. Эдэбхитэдынь мүнөө үедэ таряа хуряалга дээрэ ажаллана, механизаторнуудтай нягтаар харилсана, ниитын жаяг заршам хазагайруулха ябадалтай шударгыгаар тэмсэнэ. Тиихэдээ эхэнэрэй совет, арадай дружина, нүхэдэй сүүд гэхэ мэтын ниитын hайн дуранай эмхинүүдтэ саг үргэлжэ түшэглэнэ. Мүн тэндэхи культурын гуламтанууд — клуб болон библиотекэнүүд hайнаар хүдэлдэг болоо. Жэшээнь, Хандагатайн леспромхозой клуб бүхы аймаг соогоо суурхана. Тэрээнэй уран hайханай бүлгэмэйхид ой модоной промышл… тиин хүдэлмэришэдhөө га… левой станууд дээгүүр зүж… дануудые харуулна.

Нютагай Соведэй эдэбхит… баадалгын аша туhаар Кар… сын нэрэмжэтэ колхозой хо… бригада али бүхы талаараа … зэргэдэ ябана. Эндэ hү, мях… hо худалдаха талаар хахад … даалгабари саг болзор … үлүүлэн дүүргэгдээ бэлэй. Му… ряа хуряалганьшье амжал… гаар ябуулагдана.

Сэлэнгын аймагай Заг… сомоной совет hүүлэй үед… хүдэлмэреэ нилээд hэргээж… хай. Тэндэхиюул нэн түрүүн… хэлэй-ниитын хүдэлмэри… жаруулхын, ажахын асуу… дые бодотоор шиидхэлсэхын … hоо өрөлсөнө. Ороohо тар… ряалгашье тухай олохон … зүбшэн хэлсэhэн.

Дурсагдаhан нютагай Со… ниитынгээ ажахыда бодото … үзүүлхын хойноhоо нилээд … оролдоно. Мүн табиhан түс… хёhон хэмжээ ябуулгану… харахада, саашадаашье а… асуудалнууд гол анхара… алдагдахагүй байна.

Н. ЦОКТО…
Буряадай АССР… Министрнүүдэй Сове… эмхидхэлэй таhа… ахалагша инстру…

Сэлэнгын аймагай Химнын совхоздо таряа хуряалга түлэг дундаа. Комбайнер Василий Леонтьевич Борисов, тэрэнэй нүхэр Юрий Шустов гэгшэд хуряалгада шалгарна.

Билюутын тушаан абадаг пунктда шэнэ ургасын ороohо тээhэн машинанууд ерэжэл байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Билюутын тушаан абадаг пункт дээрэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Хуули, ёhо гурим сахилгые hайжаруулха тухай Ленинэй гол hургаал заабаринууд

Н. ЖОГИН
СССР-эй Генеральна прокуророй орлогшо, юридическэ эрдэмэй доктор

Социалис хуули наринаар сахиха, хуулиин ёhо гурим элдэб янзаар эбдэдэг ябадал үндэhөөрнь усадхаха, гэмтэ ябадалнуудые тохёолдуулдаг хамаг шалтагаан бүри мүhэн үгы хэхэ гээшэ коммунис партиин программна зорилго болоно.

«Социалис хуули ёhо сахилгые саашаданъ бэхижүүлхэ, ажахын-эмхидхэлэй, соёл-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри гуримшуулдаг, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, хүниие али бүхы талаарнь хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэгтэ туhа хүргэдэг хуулиин нормонуудые улам hайжаруулха гээшэ угаа ехэ удхашанартай байна» гэжэ КПСС-эй Программа соо хэлэгдэнэ.

КПСС-эй XXIII съезд дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, гүрэнэй байгуулалтын демократическа гол ёhонуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэдээ, совет органуудай бүхы ажал-ябуулга, оронойнгоо хэрэгүүдые эрхилхэ ябадалда гражданинуудай олоороо хабаадалга хадаа социалис хуули наринаар сахилгаhаа энэ үндэhэ абаха ёhотой гэжэ партимнай тоолоно. Совет хуулинууд ажабайдалаар шалгагдаhан социалис ёhо гуримай нормонуудые сахин, бүхы ажалшадай дура хүсэл бэелүүлнэ.

Партиин табиhан зорилгые дүүргэхэдэ шухала бүхы арга боломжо манай социалис обществодо бии. Энэ зорилго бэелүүлхын тула нэн түрүүн хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бүхы аргануудые улам hайжаруулха, совет хуули социалис ниитын ёhо гуримые хазагайруулдаг ябадал зайсуулха хэмжээ ябуулгануудые улам нарижуулха ба шангадхаха, мүн гүрэнэй зүгhөө баадхалгын ба олониитын зүгhөө нүлөөлэлгын хэмжээнүүдые тааруу зүбөөр хэрэглэн, гэмтэ ябадалнуудтай бүри шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

hаяхан КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет **ниитын ёhо гурим эбдэдэг ябадалтай тэмсэлээ шангадуулха хэмжээнүүд тухай** асуудал хаража үзөөд, тодорхой шиидхэбэринүүдые абаа. Хулиганталга ба олониитэдэ харша ондоошье ябадалнуудые огтолон усадхаха гэhэн ажалшадай, олониитын эмхинүүдэй, гүрэнэй зургаануудай хүсэл, эрилтэнүүд тэдэ шиидхэбэри доторнь хараада абтанхай. Гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхын тула манай парти, правительствын тодорхойлон хараалhан хэмжээ ябуулга научна, ленинскэ заабаринуудые үндэhэ болгоно.

«Гансашье политикын талаар бэшэ, мүн **үдэр бүриин экономическа** ажабайдалай талаар арадай дайсадые: баяшуулые, тэдэнэй хойноhоо билдагуушалан дагагшадые—hүүлээрнь жүүлигүүдые, ажалhаа хулжагшадые, хулиганнуудые илаха» ёhотойбди гэжэ В. И. Ленин социалис революциин илаhанай удаадахи түрүүшын үдэрнүүдтэ бэшээ hэн. Бүхы хубалза хорото этэгээдүүдтэй улаан голоороо сасуулжа тэмсэхэ ёhотойбди гэhэн эрилтэ В. И. Ленин табидаг байгаа.

Парти болон гүрэнэй ябуулhан туйлай ехэ хүдэлмэриин ашаар патриотическа үүргэ, граждан эрхэ болон уялгануудаа hайн мэдэдэг болоhон совет хүнүүдэй ухаан бодол хэмжээлэшэгүй ехээр хүгжөө. Тиигэбэшье, хуулиин ёhо гуримые бүдүүлигээр эбдэдэг, хулиган ба бусад гэмтэ аашануудые гаргажа, ажалшадай зохёон байгуулхы ажалые, амарха сагые, урма сэдьхэлые гутаадаг хүнүүд совет общество дотор үшөөл бии байhаар.

Социалис ниитын гурим эбдэдэг ябадалнуудые усадхаха гээшэ коммунизм байгуулгын шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Хүн зоной баримталдаг юрын ёhо гуримуудые сахиха эрилтын дадал заншал болоод байхадань лэ, коммунис обществын нэгэдэхи шатаhаа тэрэнэй дээдэхи шатала орохо үүдэн үргэнөөр сэлигдэхэ гэжэ В. И. Ленин заадаг байhан.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Хулиганталганай түлөө харюусалга шангадхаха тухай» энэ оной июлиин 26-да Указ гаргаа. Энэ Указай ехэтэ hайшаагдан угтагдаhаниинь элитэ. Хулиган ааша бүхы совет зоной дура гутаадаг. Бүхы гэмтэ ябадалнуудые совет арад зэбүүрхэн буруушаадаг. Гэхэ зуура, хулиганталга тухай бүри шангаар хөөрэлдэхэ шухала. Ушар юуб гэхэдэ, хулиганталгаhаа уламжалан ондоо, ехэ аюултай гэмтэ ябадалнууд: алалсаха, хүсөөр болохо гэхэ мэтэ гарадаг. Тиимэ хадань, хулигануудтай эрид шангаар тэмсэхэ тухайда арад түмэнэй эрилтэ табидагынь тон зүб.

Хулиганталганай түлөө сүүдлүүлhэн хүнүүдэй 90 шахуу процентнь гэмтэ ябадалаа hогтуугаар хэhэн байдаг. Тиимэ хүнүүдэй олонхинь саг үргэлжэ архидадаг байха юм. Хүнүүдые алагшадай дүрбэнэй гурбан хуби шахуунь архиин hогтуугаар аашалhан байдаг гэжэ тодоруулагданхай.

1966 оной июлиин 26-най Указ гэмтэ ябадал hогтуугаар хэhэн ушарнуудта тон ондоо сэгнэлтэ үгөө. Энээнhээ түрүүн баримталагдадаг байhан хуулиин ёhоор хадаа, hогтуугаар гэм хэhэн хүн харюусалгаhаа сүлөөлэгдэхэгүй гэхэ тэдыгээр тодорхойлогдодог байhан. Харин мүнөө архиин hогтуугаар хэгдэhэн гэмтэ ябадал үшөөл хатуугаар хэhээгдэхэ болобо.

Гэмтэ ябадал, ниитын гурим эбдэдэг ушарнуудые усадхахын тула hүүлэй жэлнүүдтэ партийна, совет органууд ехэхэн хүдэлмэри хээ. Тиигэбэшье, гэмтэ ябадал уридшалан зайсуулха, үүдхэдэг шалтагаануудыень усадхаха зорилго үшөөл hула муугаар шиидхэгдэнэ. Энээнэй урда тээ абтадаг хэмжээнүүдэй дутамаг байhаниинь элитэ. Нэгэшье гэмтэ ябадал элишэлэгдэнгүй үлэхэ ёhогүй, гэмтэ ябадалай түлөө зэмэ хэhээлтэ заабол амасуулагдаха зэргэтэй гэhэн В. И. Ленинэй заабари хазагайруулагдадаг байгаа. Гэмтэ ябадал элирүүлхэ хэрэгэй орёо хүшэр байдагынь мэдээжэ: улад зондо харша ааша гаргаhан хүнүүдэй олонхинь гэмээ мэлзэхэ, мүрөө сагаалха, эрхэ бэшэ амасаха харюусалгаhаа зайсаха гэжэ оролдодог. Тиимэл ушарhаа мүрдэгшэ хадаа криминалистикын техникэ шудалха, физикэ, хими, биологи, медицинэ болон бусад эрдэм ухаанай туйлалтануудые хэрэглэхэ, гэм хэгшэдтэй тоти мэргэнээр тэмсэжэ шададаг байха ёhотой.

Республика, хизаар, область, город, район бүхэндэ гэмтэ ябадал гаргалга ямар байнаб гэжэ хододоо, hайнаар шэнжэлэн мэдэжэ байха, гэмтэ ябадалнуудтай, илангаяа хулиганталгатай, тэмсэхэ хэрэгтэ ажалшадай эдэбхи хэшээл бадаргаха, энэ талаар партийна, комсомолой, профсоюзай эхин эмхинүүдэй, нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй, предприяти, барилга, албан зургаан ба эмхинүүдэй, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй ЦК, Советскэ правительство заана.

Арад зоной зөөри хулуудаг, хулигантадаг, хүнэй ами наhанда, бэе махабадта гар хүрэдэг, мүн бусадшье гэмтэ ябадал гаргадаг ушарнуудые уридшалан элирүүлхэ, зайсуулха, хуулиин наhа гүйсөөгүй үхибүүдэй хуули гурим эбдэдэг ушарнуудтай бүри шангаар тэмсэхэ асуудалда гол анхаралаа табиха шухала. Прокуратура, ниитын гурим сахидаг органууд ба сүүдүүд гэмтэ ябадал гаргаhан хүн бүхэндэ тааараха зэмыень амасуулха, гэмгүй нэгэшье хүниие зэмэлхэгүй гэhэн эрилтэ хангахаар хүдэлмэреэ эмхидхэхэ зэргэтэй. Социалис гүрэнэй аша туhые, совет хүнүүдэй эрхые hайнаар хамгаалхын тула сүүдэй зургаануудай хэр зэргээр хүдэлмэрилжэ, хуули ёhоной хэр сахигдажа байhые прокуратурын зүгhөө хиналгыень hайжаруулха шухала.

Гэмтэ ябадалнуудтай тэмс… дээ, гансашье баалалта хэh… гын бэшэ, мүн хүмүүжүүл… хэмжээнүүдые манай гүрэн үр… нөөр хэрэглэдэг. Ниитын ёhо … рим бэхижүүлхэ хэрэгтэ олон… тэ зон ехэ үүргэ дүүргэхэ ё… той.

Зарим хүнүүд ажал [illegible] hайн гэжэ тоотой аад, гэр… жэрхэбтэрээр аашалдаг, социа… ниитын гурим бүдүүлигээр … дэдэг, хулигантадаг байна. Ни… тын эмхинүүдэй, предприяти… дай захиргаан хүдэлмэрилэг… дэйнгөө гэртээ ямар байдал… hонирхохо ёhотойнь элитэ. Ю… дэб гэхэдэ, элдэбээр аягта… бага зэргээр хулиганталга hүх… жэ, саашадаа горитой гэм… ябадал болодог ушарнууд … ха юм.

Тиимэhээ хэн нэгэнэй олон… тэдэ харша зааханшье ааша г… гаа hаань, тэрэнэй ажалл… гү, али hурадаг коллектив… hанаае зобоохо, зохихо хэмж… абтаха ёhотой. Социалис мүр… сөөнэй дүн гаргахадаа, предпри… ти, цех, организаци, эмхи зург… нуудай ажал ябуулгые хара… үзэхэдөө, коллективэйнь гэшү… дэй социалис ниитын гурим с… хилгада ямараар хабаададаг б… hые хараада абалсаха хэрэгт…

Арадай дружинанууд ма… орон дотор ниитын гурим сахи… хэрэгтэ угаа ехэ үүргэ дүүр… дэг. Энэнь мэдээжэ. Гэмтэ ябад… лай гаралгые уридшалан з… суулын тула арадай дружи… нуудай, мүн бусад ниитын эм… нүүдэй ябуулдаг хүдэлмэри… гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ найд… тай түшэг нүхэсэл болоно. Ар… дай дружинануудай үүргые б… дээшэлүүлхын тула эдэбхи… шамбай хүнүүдые томилхо ш… хала.

Коммунизм байгуулжа бай… орондо үзэгдэхэ ёhогүй хулиг… талга ба бусад харша үйлэ… дые бүрин усадхаха хэрэгтэ … тиин, гүрэнэй хараалhан х… жээнүүд тон шухала нүхэсэл … лохонь дамжаггүй.

АЙЛ БҮХЭНДЭ ГАЗЕТЭ, ЖУРНАЛ

Манай коммунис парти арад зоной дунда хэблэл тарааха хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг байна. Шэнэ табан жэлэй түсэбөөр КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэри соо иигэжэ уншанабди: «Ерээдүй табан жэлэй туршада журналнуудые нэгэ хахад дахин, газетэнүүдэй хэһэгые — дүшэ, номуудайхиие — хорин табан процентээр дээшэлүүлхэ». Хүн зоной дунда хэблэл олоор нэбтэрүүлэгдэхэ бүреэ коммунизм байгуулгада ажалшадые эмхидхэхэ, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгэй улам үрэ ашатай, аша үрэ ехэтэй болохонь элитэ.

Мүнөө Эхэ орон доторнай 7 700 шахуу газетэ, 4 мянга шахуу журнал, дүн хамтадаа 220-оод миллион хэһэгээр хэблэгдэнэ. Ганса манай Буряад республика дотор 568 мянган хэһэг элдэб газетэ, журналнууд тараагдана гэхэ гү, али мянган хүн бүхэндэ 746 хэһэг хүртэнэ.

1966 ондо хэблэл тараалгаар түсэбөө һайн амжалта туйлаһан хэлхеэ холбоошодые, «Союзпечатиин» ниитэ эдэбхитэдэй дундаһаа Баунтын, Ахын, Хойто-Байгалай, Яруунын аймагайхидые онсо тэмдэглэмээр. Тэдэнэр юрэнхы дээрэнь нютагайнгаа хүн бүхэндэ газетэ гү, али журнал хүргэжэ шадаһан гэхэ гү, али мянган хүн бүхэндэ 1.057 хэһэгһээ 900 хүрэтэр газетэ, журнал захюулһан байна. Өөһэдынгөө ябадаг һуурин, тосхондо айл бүхэниие хэдэн хэһэг хэблэлээр хангаһан хүдөөгэй почтальонуудһаа илангаяа нүхэд П. Г. Ситниковае (Хори), В. Р. Артемьевае (Турунтаево), Ж. Б. Аюшеевые (Орлик), В. Г. Эрдынеевые (Яруна) магтамаар. Улаан-Үдэ станциин вагонно депогой хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ хэблэл тараагша нүхэр Л. И. Агафонов тон ехэ хүндэтэй хүниинь юм. Тэрэнэй оролдолго үүсхэлээр жэл бүри 1.100—1.200 хэһэг газетэ, журналнуудые депогой хүдэлмэришэд захижа, дуратай хэблэлээ уншадаг юм. Мүн мяханай комбинадай хүдэлмэришэдэй дунда Л. Потапов, Галуута-Нуурай шахтернуудай дунда А. И. Горбатенко, Улаан-Үдын хубсаһанай фабрикын оёдолшодой дунда Л. И. Бурдина болон бусад хэблэл тараалгаар эдэбхитэй хүнүүд гэжэ суурхадаг.

Хэблэл тараалгын үнгэрһэн кампанида дүн дээрээ бараг амжалта туйлагдабашье, дутуу дундануудые үзэгдэһэн байна. Зарим һуурин газарнуудта газетэ, журнал захингүй үлэшэһэн айлнууд үшөөл олон һэн. Уншагшадта хэблэлыень сагһаань гээгдэхүүлжэ хүргэһэн баримтанууд үсөөншье һаа, үзэгдэдэг байна.

Хэблэл захилгые нёдондо жэлдэ һайн бэлэдхэлгүйгөөр эхилһэн ушарһаа зарим газарта энэ хүдэлмэри унжагайрһан, олон дутагдалтайгаар үнгэрһэн байна.

Хэблэл тараалгын урда жэлэй хүдэлмэриһөө зохисотой тобшолол хэхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл согсолон, олоной шадабари болгон дэлгэрүүлхэ гээшэ манай гол зорилго. Тиигэжэ хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр, эдэбхитэйгээр арад зоной дунда газетэ, журнал захиулха хэрэг ниитэ эдэбхитэдэй, «Союзпечатиин» болон хэлхеэ холбооной бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй мүнөөдэрэй шухалын шухала зорилго мүн.

Сентябриин 1-һээ хэблэл захилгын эхилһэнһээ хойшо түрүүшын арбан хоног үнгэрхэнь. Даб дээрэхи зарим дүн юу харуулнаб гэхэдэ, хаана һайн бэлэдхэлтэйгээр, нютагай ниитэ организацинуудай эдэбхи хабаадалгатайгаар энэ политическэ хэрэг эхилээб, тэндэ хэблэл тараалгаар һайн амжалтын бата һуури табигданхай. Гэхэ зуура олонхи газарта хэблэл захилгын хүдэлмэри хүсэд эмхидхэгдээгүй, миил ябажа байна. Ямаршье газетэ, журналда хизаарлалтагүйгөөр захил абаха гэһэн мүнөө жэлэй арга боломжые дүүрэн хэрэглэжэ, айл бүхэниие үлөөнгүй дуратай хэблэлээрнь хангахын тула эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри, үүсхэл оролдолго гаргагдаха болоно.

Ажалшадай дунда газетэ, журнал шадаал һаа олоор тарааха зорилгоор предприяти, колхоз, совхоз, эмхи зургаануудтахи тогтоогдоһон хэблэл захилгын пунктнууд, ниитын эдэбхитэдэй тоо улам олошоруулха шухала. Мүнөө тиимэ 800 пункт хүдэлнэ, тэндэ ниитын 3 000 хэблэл тараагшад ажаллана. Хэблэл захилгын пунктнуудай, хэлхеэ холбооной таһагуудай, ниитэ эдэбхитэдэй хүдэлмэриие амжалтатай һайнаар ябуулха хэрэгтэ нютагай партийна, комсомольско организацинуудай зүгһөө халуун туһаламжа, үдэр бүриин хиналта дэмжэлгэ үзүүлхэ байна. Тиихэ зуура, хэблэл тараалгада сэхэ харюусалгатай нүхэд өөһэдөө үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлхэ, газетэ журналнуудай сэн, захиха гурим зоной дунда үргэнөөр ойлгуулха, соносхохоһоо эхилээд бүхы эмхидхэлэй хүдэлмэри нарин нягтаар, түргөөр эрхилхэ уялгатай.

Арад зонойнгоо дунда совет хэблэлэй удха түгэлдэр, олон янзын һонирхолтой зүйлнүүдые улам олоор нэбтэрүүлхын тула хэлхеэ холбооной управлени, профсоюзай обком социалис мүрысөөнэй гурим баталан абаад, хэблэл тараалгын гурбан һара соносхоһон юм. Тэрээн тушаа энээнэй урда тээ газетэдэ бэшэгдэһэн байна.

Үргэн арадай дунда хэблэл олоор тарааха, ерэхэ 1967 ондо мянган хүн бүхэндэ мянганһаа үсөөн бэшэ хэһэг газетэ, журнал захюулха гээшэ манай гол зорилго. Хаа хаанагүй эмхитэй һайнаар хэблэл захилга эрхилжэ, урдаа табиһан энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ гээшэ бүхы хэлхеэ холбоошодой, ниитэ эдэбхитэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

В. САВИНОВ,
хэлхеэ холбооной Буряадай управлениин «Союзпечатиин» таһагай начальник.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

ОРЁЛ ХОТО. Ленинэй нэрэмжэтэ талмай.

ТАСС-ай фото.

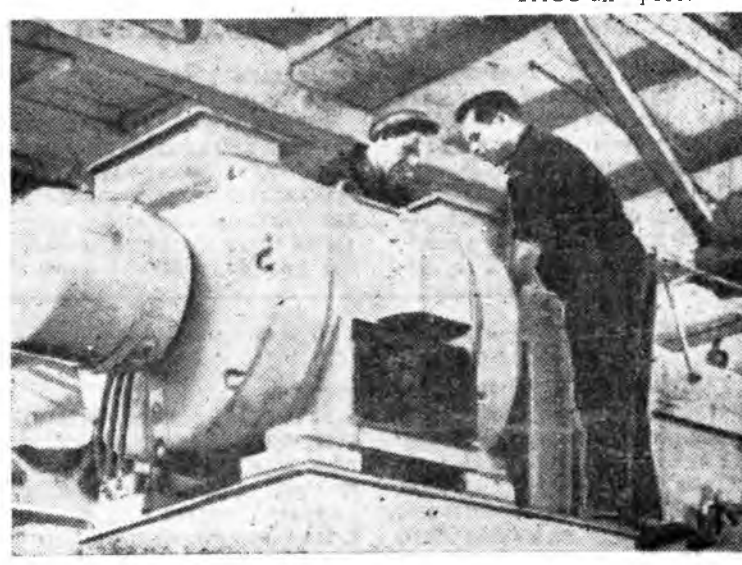

Иваново. Хэмэл арһанай завод жэлһээ жэлдэ үргэдхэгдэнэ. Эндэ мүнөө гол ордон соонь слесарь, монтажнигууд ехэ хүдэлмэри хэнэ. Зураг дээрэ: слесарьнүүд (баруун гарһаа) Николай Краснов Николай Козлов хоёр шэнэ түхеэрэлгэ табижа байна.

ТАСС-ай фото.

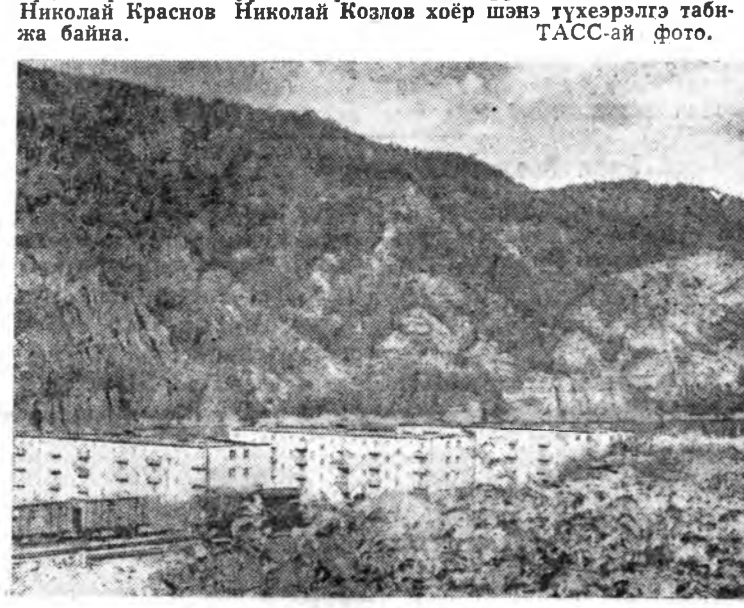

Красноярска ГЭС-ые баригшадай город болохо Дивногорскдо шэнэ гэрнүүд олоор бодожо байнхай. Зураг дээрэ: Дивногорскын шэнэ ордонгууд.

ТАСС-ай фото.

ЭДИР ПАТРИОДУУДАЙ ТАНГАРИГ

Совет арадай революционно, дайшалхы болон ажалай алдар суута газарнуудаар болоһон комсомолшууд болон залуушуулай аяншалгада илагшадай Бүхэсоюзна хоёрдохи Следой дүлэн ниислэл хотын гол аэродромой улаан суута талмай дээрэ соробхилоо. Сентябриин 9-нэй үглөөгүүр, һаял үүрэй туяаржа байха үедэ бүхы лагериинхид дайшалхы дохёогоор бодхоогдоо.

Следто хабаадаһан 3 мянган хүн автомашинаар аяншалгада гараа. Тэдэнэр Москвае хамгаалһан газарнуудаар аяншалха зорилготой байгаа. «Эсэгэнэрэйнгээ ябаһан замаар урагшаа!» гэһэн үгэнүүд нэгэ транспарантдань бэшээтэй байгаа. «Эхэ ороноо хамгаалхаар бэлэмди!», «Илалтын эстафетэ—дайшалхы гарта» гэһэн лозунгнууд машинануудта бүхэлэгдэһэн бүдүүдтэ бэшээтэй.

Сэрэгэй хубсаһа үмдэһэн басагуулиин эдир мүрдэгшэдэй штабые хүтэлбэрилэгшэ С. Галастян памятнигай хажууда хүндэлэлэй харуулда жагсана.

Сентябриин 9-нэй үдэр Дубосеково гэжэ газарай суута разъездэдэ, Бородинай талмайда, Нарофоминска, Ярополец гэжэ газарнуудта ошоһон залуу патриодуул агуу ехэ арадайнгаа үнэн сэхэ хүбүүд болохобди гэжэ тангаригаа үгөө.

...Хэтын хэтэдэ мүнхэрһэн Зоядо табигдаһан бронзо монумент-памятнигай хаяада угаа олон сэсэг табяатай. Баатаршалга харуулһан эдир залуу басаганда залуушуул ехээр талархажа байһанаа гэршэлээ. Космодемьянскаягай дайшалхы нүхэр, дайнда хабаадаһан К. Милорадова Зоя тухай хөөрэжэ үгөө.

Удаань следто хабаадагшад Петрищево тосхон шадар оршодог комсомолой паркда нарһа, липэ мододы таряа. Ленинградай, Киевэй, Ташкентын, Ригын, Севастополиин, Тбилисиин залуушуул «Партизанай алдар солын аллей», «Москвае хамгаалагшадай аллей» эндэ байгуулаа. Совет хүнүүдэй революционно, дайшалхы, ажалай баатаршалгатай хабаатай газарнуудһаа асарагдаһан шорой олон тоото модонуудта адхагдаа.

Петрищево тосхондо митингын болоходо ехэ бороогой ороошье һаань, 20 мянга гаран хүн суглараа.

КПСС-эй МК-гай нэгэдэхи секретарь В. И. Конотоп залуу патриодуудые амаршалаа. Ахалагша үетэнэйнгөө революционно, дайшалхы, ажалай заншал улам арьбадхагты гэжэ залуушуулые урялха зуураа, иигэжэ хэлээ:

— Хүн бүхэн солдат болон жагсаха зэргэтэй гэжэ Эхэ оромнай захирха магад байһыень бидэ бүгэдэ, совет хүнүүд, һанажа ябаха зэргэтэйбди!

Бүхэсоюзна аяншалгын центральна штабай түрүүлэгшэ Советскэ Союзай хоёр дахин герой Советскэ Союзай маршал И. С. Конев «Урдань дайнда хабаадагшадай зүгһөө албанда абтагшадта захяа» митинг дээрэ уншаа. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зэргэдэ алба хэхэдээ габьяа харуулхыень, ямаршье ээрхэг түримхэйнэртэ хододоо харюу үгэхөөр бэлэн байхыень ерээдүйн сэрэгшэдые тэрэ захяа соогоо уряалаа.

Тэрэ үдэр Петрищево тосондо комсомолой алдар солын шэнэ музей нээгдээ. Ягаан лентэ таһалха эрхэ Советскэ Союзай хоёр геройнуудай эхэ Л. Т. Космодемьянскаяда үгтөө.

Зоя Космодемьянская, Александр Матросов, Краснодоной геройнуудта, Маритэ Мельникайте, Муса Джалиль, арадай, партиин бусадшье баатарлиг хүбүүд, басагадта зорюулһан сэрэгэй хүндын ёһо — буугай салюдууд тосхон дээгүүр хэдэн дахин зэдэлээ.

Залуу патриодууд следой городогто бусажа ерээд, аха дүү вьетнам арадтай һаналаа нэгэдэжэ байһан тухай интернациональна суглаа үдэшэ орой хэжэ, Вьетнамда америкын империализмын хэжэ байһан ээрхэг түримхэй аашые ехээр буруушаагаа.

...Ленинград. Эдир ленинецүүд хаа-регулировщицанууд һүртэ 1941 онойхидол адли хотын бэлшэр дээрэ зогсоно. Эдир ленинецүүд харгын хажуугаар табигдаһан хүшөөнүүдэй дэргэдэ хүндэлэлэй харуулда жагсана.

...Минскэ шоссейн 72-дохи километр. Эндэхи газар ниислэл хотын түлөө болоһон түүхэтэ байлдаанда мүхэшэгүй баатаршалгын хэрэм, арадай агуу ехэ зоригой һүлдэнь болонхой...

Баруун фронтын 5-дахи армида урдань дайлалдагшадай делегаци следто хабаадаһан мотоколонные угтаа. Тэрэ армиин солдадууд Москва шадар баатарлигаар тулалдаһан юм. Генерал-лейтенант Д. И. Заев следто хабаадагшадһаа рапорт абаа.

Сэдьхэл хүдэлгэмэ үе ерэнэ. Дайнда хабаадагшад 25 жэлэй саада тээ тулалдаһан дайшалхы газарнуудтаа залуушуулые абаашана. Дайнай үлэгдэлнүүд тэндэхи газар дээрэ үшөө бии байһаар. Нүхэнүүд, хуушан окопууд харагдана... Сагаан тархитай болошоһон суута сэрэгшэ хүсэтэ бронетранспортер дээрэһээ хүбүүдтээ, ашанартаа хандан иигэжэ хэлээ:

—Хүндэтэ эдир ханинар, манай үг залгамжалагшад! Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай түлөө наһа баралдаһан, социализм байгуулагшадай нэрэ түрэдэ хүрэмэ хүнүүд болонгты. Ленинэй Агуу ехэ партиин үнэн сэхэ хүбүүд болонгты!

...Следто хабаадагшад наһа барагшадай дурасхаалые нэгэ минута абяагүй байжа, тэмдэглээ.

Номгон далайн морягууд солдадуудай нэгэ хүүр дээрэ тугуудаа гунхуулна.

Хүбүүд, басагад хүүр дээрэ сэсэгүүдые табина. Эндэхи һургуулиин 5-дахи классай һурагша Костя Афонин, Арменииһээ ерэһэн, 80-тай болоһон персональна пенсионер, Ленинаканай 23-дахи һур-

З. ХРОМОВА,
В. ЧАНТУРИЯ.
(ТАСС-ай корр.).

АЛЖИРТА БАИХАДАА БЭШЭҺЭН ТЭМДЭГЛЭЛЬЭЭ

Совет багша И. А. Мешкова Алжир ошоод, Сетиф гэжэ хотын һургуулида (түрүүшээр эрэшүүлэй, удаа тээнь эхэнэрнүүдэй лицейдэ) ном зааһан байгаа.

Хэблэлэй һониной агентство тэрэ багшын Алжирта байхадаа бэшэһэн тэмдэглэлһээ тобшо тэдыень Ирина Анатольевнагай зүбшөөрэлөөр абажа, уншагшадай шэхэнэй хужар болгон дурадхана.

Би мүнөө Москвадаа бусажа ерээд байнаб. Алжирта байһан хоёр жэл ходорон үнгэрөө. Теэд тэндэ байһанаа үни удаан мартахагүй бэзэб. Һуралсалай жэлэй туршада бэшэһэн үдэрэй тэмдэглэлэйнгээ хуудаһануудые иража харабаб. Тиихэдээ үзэһэн, дуулаһан юумэмни дахяад нюдэндэм харагдаһандал болоно.

Минии һурагшад—басагад

...1965 оной ноябриин 30. Надия, Хаджира, Катия, Лейла, Фузия гэжэ басагад... Эдэмнай ондо ондоо зантай ха юм: нэгэ зариманиинь оролдосотой, нүгөөдүүлынь — залхуушаг. Зарим нэгэниинь орёо түбэгтэй тоо бодолгодо юрэдөөшье ядалдахагүй, харин нүгөөдүүлынь — барагтай юумэ бодожо шадахагүй. Яһала олон басагад уран зураг, шүлэг бадаг һонирхоно. Тиихэдээ өөһэдөөшье шадаха зэргээрээ шүлэг зохёогоод туршана.

Жэшээнь, жэмэстэ тарилгые алтарма элшэ туяагаараа гэрэлтүүлэн наранай мандажа байһан тухай бэшэнэ. Тиигээд дуу дууладахыень шагнахадаа, ямар һайхан хонгёо хоолойтой гээшэб гэжэ мэдэхэш!

Ехэл оюун бэлигтэй хүүгэд бии. Жэшээлхэдэ, Л. гэгшэ яһала һайнаар һураад, ходо магтаалтайгаар жэлээ дүүргэдэг һэн. Араб гү, али француз хэлэн дээрэ табиһан зүжэг бүжэгтэ, мүн англи хэлэн дээрэ дуу дуулалгадашье тэрэнэй хабаадаагүй ушар гэжэ юрэдөө байхагүй.

Нэгэтэ тэрэ басаган тиимэ гэшэгүй ехэ баяртай хүхюунээр класс соогоо орожо ерээд: «Танайхин «Луна-9» гэжэ хэмэл одо огторгойдо дэгдээн гаргаба гэнэл. Тэрээн тухай дуулаа гүт? Энээниие зураг дээрэ буулгаха, киногоор харуулха!»

Мусульман шажантанда һара гээшэ эгээн нангин юм гэжэ тоологдодог. Тиихэдээ тэрэниие ямаршье одо мушэдһөө, наранһаашье дээгүүр тоолодог юм. Һарые хүндэлһэн хэдэн олон һайндэрнүүд бии. Тиибэ ябашье һаа, һарада хэзээшье хүрэхын аргагүй байгдаа. Тиин гэһээ иимэ ехэ дэмбэрэлтэй ушар боложо байна ха юм: замбуулин худар ниидэжэ ошодогыень бүгэдөөрөө мэдэхэ болонхой. Зүгөөр, һарада хүрэхэ гээшэмнай баһал гайтай ха юм даа!

Мүнөө дунда һургуули (лицей) дүүргэжэ байһан басагадай саашанхи хуби заяан тушаа Алжир гүрэн ехэ анхарал хандуулна. Ажалай мэргэжэл шудалха һургуулинуудта медсестра, машинистка, хубсаһа оёхо хүнүүдые бэлдэнэ. Зүгөөр тиимэ һургуулинууд мүнөө дээрээ үшөөл үсөөн.

Мүнөө үеын залуушуул шэнэ ажабайдалтай болохоёо оролдоно. Басагад ном уншадаг, кино харадаг, багшынгаа хэлэһэн юумэ ехэл хэшээлтэйгээр шагнадаг.

Эхэнэр—директор

...Декабриин 16. Француз үндэһэ яһанай, дүшөөд наһатай, шанга янзын, шэрүүн эхэнэр. Алжирта болоһон революциин тала баридаг. Һургажа, хүмүүжүүлжэ байгаа басагадтаа зорюулжа яһала ехэ зориг, оролдолго гаргана. Эдир басагадта заажа, захижа байхыень нюдөөрөө харабаб.

— Таанар, залуу үетэн шэнэ байдалта Алжирай ерээдүйн ажалшад, найдаха түшэгынь болохо байна ха юмта. Тиимэ һэн хойноо өөһэдынгөө бэеын энхэ элүүр тушаа иигэжэ дан һэбхеэр хандаха ёһогүйт!

Басагадай «зэмэнь юуб гэхэдэ, газаа хүйтэ нойтон байбашье һаань, дулаан хубсаһа үмдөөгүй байшоо.

Намда хэзээ бүхэндэ эрилтэ шанга табидаг болобошье, яһала анхаралтайгаар хандадаг. Һурагша бүхэндэ бүхэли жэл соо хүрэхөөр хараалан үгтэһэн данса соо нэгэ хуудаһанай буруугаар бэшэгдэһэндэ нэгэтэ ехээр гэмшэжэ, гутажа байгааб. Директорнай намайе урижа абаашаад, сайгаар хүндэлөө, һанааемни заһаа бэлэй.

Лекци

...1966 оной январиин 12. Мусульман шажантанай Рамадан гэжэ һайндэрэй болохо үеэр һургуулида хүн зон илангаяа олон байдаг. Үдэр бүри шахуу лекци, конференци болоно, кино харуулна. Тиихэдээ «Шэнэ ажабайдал байгуулхын тула Алжирай залуушуулай бэелүүлхэ зорилго», «Куба», «Эртэ урдын Греци руу аяншалга» гэһэн лекци болохоһоо гадна, «СССР-тэ ном заадаг, эрдэм һургадаг системэ» тухай мэдээсэл хэдэг байгааб.

Совет һургуули, үйлэдбэриин һуралсалай программа, эдир залуушуулай ажал ябуулга тухай тиимэ гэшэгүй ехээр һонирходог бэлэй Томо болгожо харуулдаг зурагай туһаламжаар Москвагай зурагуудтай, Третьяковско галерейтэй, метротой һурагша басагадые танилсуулааб. Тиихэдээ Москваһаа гадна, мүн Ленинград, Киев, Тбилиси гэхэ мэтын ондоошье хото городуудта метро бии юм байна гэжэ минии хөөрөөн дээрэһээ тэдэнэр анха түрүүшынхеэ мэдэжэ абаа һэн. Басагад ехэ һананги үлэбэ.

Карели тухай «Онега» гэжэ кино хараһан байгаабди. Эндэ, Алжирта, модоор барилга хэдэггүй (модон хомор), харин шулуугаар лэ баридаг. Нэгэшье түмэр хадааһа шаангүйгөөр бариһан «Кижи» гэжэ модон сүмэ харахадаа, хүнүүд ехээр гайхаһан юм.

Бэшэг

...Февралиин 20. Гэнтэ Туркмениһээ бэшэг ерэбэ. Би баяртааб. Хүбүүдэй һургуулида түрүүшын жэл хүдэлһэн тухайдам нёдондо жэл АПН-эй тунхаглаһан, минии үдэрэй тэмдэглэлые тэндэхиин үхибүүд газетэһээ уншаһан байгаа. Тэрэ бэшэг соо иигэжэ хэлэгдээ һэн:

«Хүндэтэ Ирина Анатольевна! Мары гэжэ городой № 12 һургуулиин 5-дахи «Б» классай һурагшад, бидэнэр танда иимэ гуйлтатайгаар хандананабди.

Манай һургуулиин пионернүүдэй дружинын интернациональна клуб Алжирай Арадай-Демократическа Республикатай бэшэг абалсажа байха даалгабари маанадта үгөө юм. Танай ажаллажа байдаг һургуулиин һурагшадтай холбоо барисаатай болохо хэрэгтэмнай туһалжа хайрлыт. Алжирай үхибүүдэй хайшан гээд һурадаг, ажаһуудаг тухай мэдэжэ абахаяа һананабди».

Тэрэ бэшэгыень һурагшад-басагадта дамжуулан үгөөб. Тиигээд лэ Туркмениин пионернүүдтэ эльгээхэ бэшэг бэшэгдээ:

«Манай лицейн байшан олон дабхар юм. Газаагуурнай байдаг ногоон ургамал шулуун харшаар хүреэлэгдэнхэй. Харин маанадые ямар нэгэ шулуун хэрэм соо байдаг юм ха гэжэ бү һанаарайгты. Басагадай лицей маанадые гэрэлтэ харгыда оруулжа, шэнэ дэлхэй байгаалитай танилсуулжа байдаг һургуули юм. Лицейдэ орохо дээрээ зургаадахи класста экзамен баряад, һүүлээрнь долоон жэл соо һураха ушартай болоно. Хэрбээ урдань гансал колонизаторнуудай, эндэхиин баяшуулай үхибүүд лицейдэ һурадаг байһан һаа, харин мүнөө манай интернат һургуулида үгытэй айлай, холын хүдөө нютагһаа ерэһэн басагад һурадаг болоо. Бидэнэр революциин һүүлээр анха түрүүшынхеэ энэ һургуули дүүргэжэ гарахамнай...

„Танцада һургыт“

...Мартын 1. Мэнэ һаяар хабарай амаралта болохонь. Мүнөөдэр директорнай намда хандаад: «Бидэнэр яһала олон хатар наада харуулаабди. Теэд ород танца нэгэтэшье наадаагүй байгдана. Танай орон нютагай хоёр-гурбан хатар нааданда басагадые һургажа хэшээгыт»—гэбэ.

Ихэдээ танцада һургадаг хүн болохомни! Һүүлшынхеэ хэзээ хатар наадаһанаа һанахадамни, үни байба: пионерэй лагерьта байхадаа һэн: Ямаршьеб даа зүжэг гаргажа байгаа бэлэй. Тиихэдээ забһар соогуурнь хүн зониие һонирхуулан һамааруулхын тула, гопак хатаржа наада гээд намайе сценэ дээрэ гаргагша бэлэй...

Пластинкануудые асараад эрьеюулбэбди. Ород дуунай аялга ханхинан зэдэлбэ. Эрэшүүлэй лицейһээ хүбүүдые урижа ерүүлээбди. Тиигээд 3—4 час соо һургаал хэжэ гараабди. Энэ һургуулиин бии болоһоор анха түрүүшынхеэ шахуу хүбүүд, басагад сугтаа хатар наадаһан байгаа. Зарим нэгэ хүнүүд һанаашархаһаншье байха:

— Та түбэгшөөнэгүй гээшэ гүт?.. гэбэ.

Үхибүүдэй түрэлхидтэйнь хөөрэлдөөд үзэхэб гэжэ найдуулаа һэм. Тэдэмни зүбшөөлөө үгэбэ. Тиигэһээр байтар һайндэр тулажа ерээ. Ендэр дээрэ ород хатар наада гаргаба. Тэрэниие улад зон ехээр һонирхожо хараа һэн.

Үдэшэлгэ болобо

...Июниин 5. Һайндэрэй болоходо, басагад ходо намда ерэдэг байгаа. Тэдэнэй эжынэр өөһэдынгөө буйлуулан бэлдэһэн элдэбын амтатай эдеэ хоол, һэрюун умда эльгээдэг байһан юм.

Сетифһээ мордохынгоо урдахана басагадые урижа асарааб. Тиихэдээ ород эдеэ шанажа, пельмени, хворост бэлдэһэн хүм. Тиихэдэ үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдөөн болоо һэн. «Өөр тухайгаа, түрэһэн орон нютаг тухайдаа хөөрэжэ үгыт» гээд басагад гуйба. Би өөрынгөө гэр бүлэ тухай, Пионернүүдэй ордон тухай, «Москва» гэжэ бассейн тухай, үбэлэй саг тухай, конькигаар һолжордог тухайдаа хөөрэжэ үгөөб...

Эгээн һүүлдэ тэдэнэр намайе һонирхуулхын тула араб ороной хатар наада харуулхамнай гэбэ.

«Мэдэн гэһэмни, басагад өөһэдынгөө гоёлой хубсаһа, зүүдхэл асарһан байшоо. Иигээд лэ һонин концерт эхилээ һэн даа.

Тараха сагай ерэхэдэ, тэдэнтэй хахасаха дурагүй байгдаа һэн. Адресуудаа абалсаабди.

Хайрата басагадни, баяртай даа!

(АПН).

Рустави городой ажалшад городоо коммунис ажалай, үндэр соёл культурын, ниитын ёһотой гуламта болгохын түлөө ехэ оролдоно. Олониитын үүсхэлээр ехэ юумэн хэгдэнэ. Тэдэнэй хүсөөр уран һайханай, политическэ болон техническэ литература олоор суглуулагдажа, И. Чавчавадзын нэрэмжэтэ библиотекэдэ тушаагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чавчавадзын нэрэмжэтэ библиотекэ соо.

ТАСС-ай фото.

УРАН ЗОХЁОЛШЫН БЭЛИГ ШАДАБАРИ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХҮГЖЭЛТЫН ХЭРЭГТЭ ЗОРЮУЛХА

Москвада болоһон пресс-конференци

Ази, Африкын уран зохёолшодтой харилсаа байгуулха Совет Комитедэй дэлгэрэнгы заседаниин дүнгүүд харилсаа байгуулха Совет Комитедэй хүдэлмэридэ, Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой хүдэлөөндэхи ажал-ябуулгада һайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ совет комитедэй түрүүлэгшэ Сарвар Азимов хэлэһэн байна. Хилын саанахи оронуудтай культурна харилсаа байгуулха асуудалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ совет, хариин гүрэнүүдэй журналистнуудта зорюулагдан сентябриин 9-дэ эмхидхэгдэһэн пресс-конференци дээрэ Сарвар Азимов үгэ хэлээ.

Ази, Африкын уран зохёолшодтой харилсаа байгуулха совет комитедэй дэлгэрэнгы заседаниимэ хоёр шухала документ баталан абаһан байна. «Вьетнамай асуудалаар мэдүүлгэ», «Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодто хандаһан хандалга» гэжэ эдэ документнүүд нэрлэгдэнхэй. Революционно түрүү үзэл бодолтой, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ, Вьетнамда хэжэ байгаа Американ ээрхэг түримхэй дайнда эсэргүү нэгэдэмэл фронт байгуулха шухала гэһэн уряал мэдүүлгэ соо соностоо. Заседанида хабаадаһан бүхы хүнүүд, тэрэ тоодо дүрбэн түбиин уран зохёолшодой түлөөлэгшэд — дэлхэйн 30 ороной уран зохёолшод нэгэн дуугаар мэдүүлгэ дэмжэһэн байна.

«Дэлхэйн уран зохёолшодой дүлэтэмэ үгэнүүд дэлхэйн үнэн сэхэ бүхы хүнүүдэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэжэ, империалис ээрхэг түримхэйнэртэ эсэргүү тэмсэлдэ тэдэнэрые нэгэдүүлэг лэ, — гэжэ энэ документ дотор хэлэгдэнэ. Вьетнам арадай хатуу шэрүүн туршалга дабан гаража байһан мүнөө үедэ бидэнэр — совет уран зохёолшод бидэнэрэй аха дүүнэр болохо Вьетнамай литераторнуудые ехээр талархажа, дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэбди. Вьетнамай үнэн зүб хэрэг илаха байха гэжэ бидэнэр батаар этигэнэбди!» Заседанида хабаадагшад Вьетнамай Демократическа Республикын, Урда Вьетнамые сүлөөлхэ национальна фронтын уран зохёолшодой делегацинуудта гол анхаралаа хандуулаа гэжэ С. Азимов мэдүүлээ. Дайн байлдаанай газар дээрэһээ, сэхэ фронтһоо ерэһэн Урда Вьетнамай уран зохёолшо делегациие толгойлогшо прозаик Фан Ты гэгшын хэлэһэн үгэ сугларагшадые ехээр һонирхуулаа.

Бакугай заседанида хабаадагшадай зүгһөө Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодто хандаһан хандалга һайн һайхан энэрхы үзэл бодолоор, интернациональна үзэл сурталаар нэбтэрэнхэй. Нүхэдэй ёһоной харилсаа холбоо бэхижүүлхэ, уран зохёолшодой барисаа һайжаруулха шухала байна гэжэ тэрэ хандалга дотор хэлэгдэнэ. «Общественные революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэжэ байһан хүнүүдтэ эрдэм бэлиг баяжуулха, тэмсэлшэдэй, барилгашадай хүсэ шадал дээшэлүүлхэ тиимэ агуу ехэ искусство хэрэгтэй, — гэжэ хандалга дотор хэлэгдэнэ. Уран зохёолшын бэлиг шадабариие арадай хэрэгтэ, социальна хүгжэлтын, эб найрамдалай агуу ехэ хэрэгтэ зорюулха шухала».

Каиртахи саг үргэлжын бюрогой генеральна секретариин түлөөлэгшэ Мурси Саад Эд-Дин Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой конференциин гүйсэдкомой заседани тухай коммюнике уншаа. Гүйсэдкомой гэшүүд Ази, Африкын литературна хүдэлөөндэхи байдалые, тэрээниие хүгжөөхэ замууд, хэмжээнүүд тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ. Заседанида хабаадагшад һанал бодолоо зүбшэн хэлсээд, Ази, Африкын оронуудай уран зохёолшодой гурбадахи конференци дээрэ 1967 оной февраль — март һарада зарлагдахаар хараалагдаһан конференци дээрэ национальна сүлөөрэлтын тэмсэлэй асуудалнуудые, тэрэ тэмсэлые Ази, Африкын оронуудай литературада харуулха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ шухала гэжэ мэдүүлээ.

(ТАСС).

«Улаан-Үдэ — Бухара» гэһэн маршрудтай поезд үнгэрэгшэ субботын үдэр ниислэл хотын вокзал дээрэһээ баруулба. Энэ поездо Буряадай зуу гаран ажалшад һуужа, холын аянда мордобо. Тэдэнэр 20 үдэрэй туршада Сибириин, Дунда Азиин городуудаар ябажа, ажабайдал, хэрэг ажалтайнь танилсаха юм. Аянда мордогшодые гэр бүлынхидынь, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд үдэшэбэ. Зураг дээрэ: холын аянда мордохын урда тээ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ФУТБОЛ. ХАРЮУГҮЙ ДҮРБЭН БҮМБЭГЭ

Футболой наадандэ заримдаа аза талаан гэжэ байдаг ха. Хүнэй талмай дээрэ хоёрдохёо 4:0 гэһэн тоотойгоор шүүхэ гээшэ гайтайхан хэрэг. Һүүлшынгөө наадые манай «Сэлэнгэ» команда Бийск городой Прогресс» командатай үнгэргэхэдөө эгээл иимэ тоотойгоор шүүбэ. Энээнһээ урда Павлодарай «Иртыш» командые тэдэнэй талмай дээрэ баһал тиимэ тоотойгоор шүүһэн юм. Эдэ хоёр командые ахир муугаар наададаг, бэлээр шүүгдээд орхихо команда гэжэ хэлэхэ болоо һаа тон буруу. «Зургаадахи зоно соо һула команда гэжэ үгы, бүлтэ шанганууд, тиимэһээ бидэ бэедээ найдаха ёһогүйбди»—гэжэ «Сэлэнгэ» командын ахалагша тренер В. В. Зубаревич нэгэтэ хэлэһэн байха. Тиимэһээ энэ һүүлшын нааданай дүн манай фотболистнуудай амжалта мүн.

Зургаадахи зонодо үнгэргэгдэһэн һүүлшын уулзалгануудай улаа Благовещенскын «Амур» командые 1:0 тоотойгоор шүүһэн Прокопьевскын «Шахтер» команда 32 очкотой болоно, түрүүшын һуурида гараба. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Ангарскын «Старт», Новокузнецкын «Металлург» командануул эзэлнэ. Эдэнэр 31—31 очкотой. Дүрбэдэхи, табадахи һуурида 30—30 очкотой Красноярскын «Локомотив», Владивостогой «Океан» командануул хуушаараа үлэнхэй. Мүн манай «Сэлэнгэ» команда һүүлшын наадандa ехэ тоотойгоор шүүгээшье һаа, 29 очкотой болоно, 6-дахи һууридаа үлэбэ. «Сэлэнгэһээ» нэгэ очкогоор хожомдожо ябаһан Комсомольск-на-Амуре городой «Авангард» команда долоодохи һуурида ябана. Эдэ долоон командануул түрүү һуури эзэлхын тула тэнсүүгээр наадажа, түрүүшынь команда һүүлшынхиһээнь дүрбэн очкогоор үлүү. Бэшэ командануудынь эдэнһээ очкогоороо холо гээгдэнхэй.

Удаадахи уулзалгануул мүнөөдэр үнгэргэгдэхэ. «Сэлэнгэ» Новокузнецк городто «Металлург» командатай уулзаха юм. Тус команда һайн вратарьтай, түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябаһан. Манай футболистнууд тэдэнтэй өөрынгөө талмай дээрэ наадахадаа, 0:0 тоотойгоор тэнсэһэн юм. Тиибэшье һаа манайхин амжалта туйлаха аабза гэжэ найдагдана.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин уряа

ПРАГА. (ТАСС). Вьетнамдахи, бүхы Индохитадтахи байдалай мүнөө улам бэрхэтэй боложо байһан ушар бүхы дэлхэйн улад зоной һанаа сэдьхэлые ехээр тэшхүүлнэ гэжэ Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь Л. Сайянай үсэгэлдэр сентябриин 9-дэ ЧТК агентствын дамжуулһан нэмэл бэшэг дотор хэлэгдэнэ.

Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федераци 140 миллион ажалшадай хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн, энэ аюултай сагта тудаһан ехэ харюусалгаа мэдэрэн анхархыень бүхы правительствануудые уряалба. США-гай баримталан ябуулжа байгаа дайнай политикаһаа тон эрид шууд арсан зайсахыень, эгээн хэсүү хосоролдо оруулха политикаяа зогсоохо ябадал США-гай правительстваһаа туйлаха шэнэ хэмжээ абахыень дэлхэйн бүхы правительствануудые ВФП эрид шууд уряална.

ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). «Ээрхэг түримхэй ябуулгаяа Холбоото Штадуудай болюуламсаар, американска бүхы сэрэгүүдые, дахуул түһамаршадайнгаа сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргууламсаарнь, Вьетнамда эб найрамдал дары хангагдаха»,—гэжэ Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тиихэтэй хамта Урда Вьетнамһаа американска сэрэгүүдые гаргаха асуудалаар США-гай президент Джонсоной һаяхан табиһан условинуудые эрид буруушааба.

США-гай империалистнууд өөһэдынгөө дээрмэшэн ёһоной ябуулгануудые зүбтүүлхэ гэжэ оролдон, Вьетнамда эсэргүү «ээрхэг түримхэй ябуулга» хэжэ байһан вьетнамецууд тухай худал хуурмаг үгэ тараана гэжэ тэрэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

«Урда Вьетнамһаа американска ээрхэг түримхэй армиие гаргаха асуудалаар ямар нэгэн услови абаха һэн гэһэн эрилтэ вьетнам арадай урда табиха ямаршье эрхэ США-гай правительствада байхагүй. Мүн Хойто Вьетнамые американецуудай бомбодохоёо болихо асуудалаар ямар нэгэн услови Вьетнамай Демократическа Республикын правительство абаха һэн гэһэн эрилтэ Холбоото Штадууд табиха ямаршье эрхэгүй» гэжэ ВИА агентствын дамжуулһан мэдүүлгэ дотор дурдагдана.

Холбоото Штадуудай зүгһөө Вьетнамда эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгын хэгдэжэ байгаа сагта вьетнам арад өөрынгөө национальна эрхэ ба Эхэ оронойнгоо бэеэ даажан байдал хамгаалхын тула эрид шууд тэмсэхэ гэжэ мэдүүлгэ доторнь заагдана.

Урда Вьетнамай патриодууд добтолно

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ армиин сэрэгшэд августын һүүлэй 10 хоногой турша соо Куангнам провинциин урда хубида 113 добтолго амжалтатайгаар бэелүүлээ. Дайсанай 518 сэрэгшэд, тэрэ тоодо 350 американец, алуулһан ба шархатаһан байна. Августын тэнгһээ урагша тэрэл районд хархис сэрэгэй хэһээлгэ мүрдэлгын ябуулгые тэндэхи патриодууд таһалдуулаа. Эдэнэр дайсанай 1500 солдадые хүлһөөнь буулгаһан, 23 самолёдыень һандааһан байха.

ХИЛЫН СААДА ЮҮН БОЛОНОБ?

ОАР-ай правительство шэнэдхэгдээ

КАИР. (ТАСС). Арабуудай нэгэдэмэл Республикын президент Гамаль Абдель Насер премьер-министр Закарий Мохи Эд-Дин гэгшын тушаалһаа гаралгые зүбшөөгөөд, шэнэ кабинет эмхидхэн байгуулхыень Мухаммед Сидки Солиман гэгшэдэ даалгаа гэжэ МЕН агентство мэдээсэбэ.

Партизанууд шангараа

БОГОТО. (ТАСС). Колумбиин партизанууд һүүлэй үдэрнүүдтэ Толима, Уила гэжэ департаментнуудтахи ябуулгаяа улам шангадхаа. Засагай газарһаа дамжуулагдаһан мэдээсэлэй ёһоор, правительственна сэрэгүүд 6 хүнөө алдаһан байна.

ДРВ-гэй худалдаа наймаанай палатын мэдүүлгэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай эрье шадар тамардаг, ДРВ-гэй портнуудта хүрэдэг элдэб оронуудай худалдаа наймаанай суднануудта эсэргүү хорото ябуулганууд США-гай самолёдуудай, сэрэгэй корабльнуудай зүгһөө хэгдэжэ байһантай дашарамдуулан, ДРВ-гэй худалдаа наймаанай палата тусхай мэдүүлгэ тунхаглаа гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ. США-гай дээрмэшэн ёһоной ябуулгануудые эрид буруушааха, дары болюулхыень ДРВ-гэй худалдаа наймаанай палата элдэб оронуудай коммерческэ ба далайн хэрэг эрхилдэг эмхинүүдые уряалаад, ДРВ-гэй сүлөөтэ эрхые, элдэб оронуудай хоорондо худалдаа наймаа хэхэ, суднануудаар харилсан ябалсаха сүлөөе Холбоото Штадуудай шууд сахиха, ДРВ-гэй портнуудта хүрэдэг гадаадын худалдаа наймаанай суднануудта эсэргүү хорото ябуулгануудаа дары болюулха эрилтэ табиба.

США-да Не Винэй хэһэн хэлсээнүүд тушаа

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Эндэ США-гай президент Джонсон Бирмын революционно соведэй түрүүлэгшэ генерал Не Вин хоёрой хоорондо хэгдэһэн хэлсээнэй дүүрэһэн тушаа хамтын коммюнике тунхаглагдаа. Тэндэнь нигэжэ хэлэгдэнэ: «али али талые һонирхуулдаг уласхоорондын асуудалнуудаар хараа бодолнуудаа» зүбшэн хэлсэбэ.

Коммюнике дотор хэлэгдэһэнһээ мэдэхэдэ, президент Джонсон Вьетнамдахи США-гай сэрэгэй хамаархалгые зүбтүүлхэ гэжэ оролдоһон байна. Гэхэ зуура генерал Не Вин «оронойнь сүлөөтэ эрхэ, бэеэ даажан байдал, нэгэдэл ба территориин бүрин бүтэн болголгын үндэһөөр Вьетнамай асуудалые политическэ талаарнь шиидхэхэ» шухала гэһэн һанамжа хэлээ.

Джонсон ба Не Вин «ядерна зэбсэгэй таралгын талаар горитой аюулай тохёолдоод байһан тушаа һанаагаа зобожо байһанаа элирхэйлээд, ядерна туршалгануудые хорихо тухай договор газар доорохи туршалгадашье хабаадуулагдаха, мүн буу-зэбсэг хуряалгын талаар 18 гүрэнэй комитет ядерна зэбсэгэй таралгые дары болюулха тухай договор дары батална асуудалда анхаралаа хандуулха бэзэ гэһэн найдабаряа элирхэйлбэ».

Коммюникегэй тунхаглагдаһанай һүүлээр Сагаан байшан соо болоһон пресс-конференци дээрэ США-гай президентын тусхай туһалагша Ростоу гэдэг ингэжэ хэлэбэ: Азида Бирмын баримталан бэелүүлдэг политикые—ямаршье булэглэлдэ хабаадахагүй гэһэн политикые Не Вин тайлбарилаа.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Гарольд Вильсондэ тохёолдоһон гасалангууд

Үнгэрөөшэ недели Англиин премьер-министр Гарольд Вильсондэ тохёолдоһон эгээн бэрхэтэй үенүүдэй нэгэн байгаа ха.

Ирландиин далайн эрьедэ, англичануудай амардаг аятай газар Блэкпул хотодо сентябриин 5-һаа 9 хүрэтэр Британиин тред-юниониудай жэл бүриин, тоогоороо 98-дахи конгресс болоо. Эндэ Англиин 9 миллион хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд сугларба. Тус конгрессэй гол анхаралынь лейборис правительствын экономическа хэмжээ ябуулгануудта хандуулагданхай байгаа. Англиин правительство сэрэгэй айхабтар ехэ гаргашануудые хороожо гү, али монополинуудай ашаг олзые хизаарлажа бэшэ, харин ажалшадые хохидолдо оруулжа, оронойнгоо экономическа хүндэ байдал заһаруулха гээд шиидэһэн байна. Хүдэлмэришэдэй салин хүлһые 12 һарын турша соо ахир бага хэмжээндэнь үлөөхэ гол зорилготой хэмжээ ябуулгануудынь профсоюзуудай эрид шанга буруушаал үүсхээ. Салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ профсоюзуудай эрхые ехээр хизаарлаһан, үнэ сэн ба олзо доход тухай хуулиие парламент дээрэ тон яаралтайгаар баталуулһан правительствын хэмжээнүүд профсоюзуудай буруушаалые улам шангадхаа.

Англиин профсоюзууд лейборис партиин гол түшэг тулгууринь юм. Тиимэһээ энэ партиин хүтэлбэрилэгшэд профсоюзна олониитын һанал бодолые хараада абаха баатай болоно. Премьер-министр Вильсон өөрөө Блэкпул ерэжэ, правительствынгаа экономическа программа хамгаалһан үгэ хэлээ.

Вильсонэй хэлэһэн үгые конгрессэй делегадууд хүйтөөр угтаба. Гэхэ зуура, БКТ-гэй баруунай тала баридаг хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө дэмжэгдэхэ байһанаа мэдээд, конгрессэй делегадуудые элдэб аргаар үгэдөө оруулха бэзэбди гэжэ багсааһан байгаа. Зарим профсоюзуудай ба БКТ-гэй баруунай талынхидай хоорондоо арсалдаае һамбаашалан, правительствын экономическа программа дэмжэһэн тогтоол гаргуулаа. Тиихэтэеэ хамта, салин хүлһэ бага зандань үлөөхэ ябадал буруушааһан, үнэ сэн ба олзо доход тухай хүдэлмэришэдтэ харша хуули болюулха эрилтэ табиһан дурадхалнуудые буруу һүргэжэ шадаа.

Эндэ дуугаа үгэлгын үрэ дүн БКТ дотор ехэ арсалдаанай гараһые гэршэлнэ. Вильсонэй правительствын илалта тогтууритай бэшэ байха гэжэ Англидахи политическэ ажаглагшад тэмдэглэнэ. Мүн Англиин ажалша зон байдалайнгаа муудаха, ажалгүйдэлгын олошорхо тума тэмсэлээ улам шангадхаха байха гэжэ тэдэнэр багсаана.

Гадаадын политика тухай проектнүүдэй зүбшэн хэлсэгдэхэ үедэ правительство тушаа аягүй олохон үгэнүүд хэлэгдээ. Вьетнамда эсэргүү США-гай зэбсэгтэ булимтаралгые дэмжэжэ байһанайнь түлөө Англиин лейборис правительствые олонхи делегадууд шүүмжэлбэ. Түймэр сарагшадай профсоюзай дурадхаһан тогтоол нэгэн дуугаар баталан абтаа. Хойто Вьетнамые американска түримхэй шүүлэй бомбододог ябадал болюулгаха гэһэн эрилтэ тэрэ тогтоол доторнь табигдана. Конгрессэй делегадууд Урда Родезидэхи Смидэй хуули засагые эрид буруушаагаад, «Хүн бүхэн—нэгэ дуутай байха» гэһэн гол ёһо Урда Родезидэ бэелүүлхые уряалһан тогтоол һайшааба.

Баһал Урда Родези тухай

Вильсон Блэкпулһаа бусажа үрдеэгүй байгаад, дипломатическа онол мэргэжэлээ хаба шадал соогоо гаргаха ушартай болобо. Холбоото нацинуудта хабаатай оронуудай премьер-министрнүүдэй конференци сентябриин 6-да Лондондо нээгдээд, Урда Родези тухай асуудал түрүүшын үдэр гол болгон хэлсэгдэбэ. Смидэй засагта эсэргүү экономическа хорюулайнь политикаһаа ямаршье биратай үрэ гараагүй. Тиимэһээ конференциин урда тээхэнэ холбоото нациин гэшүүн оронуудай, түбхын түрүүн Африкын оронуудай дуулаһаа Смидэй засагые усадхахын тула зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэхэ хүрэтэр энэ дары эрид шанга хэмжээ абаха гэһэн шанга эрилтэнүүд табигдаа. Олохон оронууд Родезиин асуудалаар Англиин баримталдаг хараа бодолые эрид шүүмжэлбэ. Замбиин президент Каунда буруушаалгын тэмдэг болгон Лондон ерээгүй, мүн Англитай дипломатическа харилсаагаа таһалһан Танзани энэ конференцидэ өөрынгөө түлөөлэгшые орйдоо эльгээгээгүй.

Вильсон конференци дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэхэдээ, Урда Родезидэхи байдалые тодорхойгоор (Англиин правительствын ашаг туһада) шэнжэлбэшье, Смидэй засагтай тэмсэхэ ямаршье шэнэ хэмжээ дурадхаагүй. Конференциин саашанхи ябасаһаа харахада, Вильсонэй хэлэһэн үгэ Африкын, Азиин олонхи оронуудай түлөөлэгшэнэрэй сэдьхэл хангаагүй.

Гэхэ зуура, Урда Родези тухай асуудал холбоото оронууд доторхи зүришэлдөөнэй улам һүжэржэ байһые гэршэлһэн жэшээнүүдэй нэгэн болоно. Эндэ национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй ба колонизаторнуудай хүсэл эрмэлзэлэй хоорондын зүришэлдөөн улам һүжэрен дэбэржэ байнхай. Урда Родези тушаа эрид шанга хэмжээнүүдээ абахаяа Англиин хэрбээ арсаа һаань, нацинуудай холбоон задаржа магад гэһэн баталамжанууд конференциин урда тээхэнэ хэблэлдэ ходо гаралаг байһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ ха. Англиин тон хархис этэгээдүүл тиимэ задаралгада дуратай байжа болоо. Эдэнэр холбоото нацинуудай зэргэһээ Африкын ба Азиин бэеэ даанги олохон оронуудые гаргаха, тэрэ холбоое шэнэ түхэлэй колониализмын ашаг туһа хангадаг тусгаар эмхи болгохо хараа бодол баримтална.

Фервурдын алуулһан тушаа

Премьер-министр Хендрик Фервурд һаяхан Урда Африкын Республикын парламентын байшан соо (Кейптаунд хотодо) алуулһан байна. Фервурд хадаа үндэһэ яһанай, политическэ ба экономическа дарлалтын эгээн хэрзэгы шэрүүн, зэрлиг муухай ёһо гуримые —апартеид гэдэгые эмхидхэн үүдхэһэн, тэрэнэй һүлдэнь болоһон юм. Тиимэ ёһо гуримай үндэһөөр ЮАР-ай 14 миллион африкан зон (тэндэ бүхыдөө 18 миллион шахуу хүн зон бии) али бүхы эрхэһээ хаһагдажа, богоолнуудай байдалда оруулагданхай. Африкада Фервурдһаа ехээр зэбүүрхэгдэдэг хүн хэр бии байгаа аабзаа. Тэрэнэй ухахадань, африканецууд оройдоошье шаналаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Фервурдын алуулһан ушар байдал эли болоодүй байһаар. Парламентын курьер, грек ут гарбалтай, Мозамбик ба Анголодохи Португалиин колонинуудта өөрөө зуура байгаад (эхэнь португалка), һүүлдэнь ЮАР-та ерэжэ Кейптаунда ажалтай болоһон Стафендас гэгшэ Фервурдые алаһан байна. Мүрдэлгэ тон нюусаар хэгдэнэ.

Фервурдын алуулһан ябадал ЮАР-тахи, бүхы Африкадахи (тэрэ тоодо Урда Родезидэхишье) байдалда горитойгоор нүлөөлхэнь дамжаггүй. Урда Африкада байдаг компанинуудай, түбхын түрүүн алмазай ба алтанай промышленностиин компанинуудай акцинуудайнь үнэ сэн дэлхэйн биржэнүүдтэ эрид ехээр унаад байна. Энээнтэй дашарамдуулан ЮАР-тахи националис парти Фервурдын тодорхойлһон хараа шугамые үргэлжэлүүлхээр «хэлбэришэгүй шиидэнхэй» байһан тухайгаа яаралтайгаар мэдүүлбэ.

ЮАР-ай правительствые хэнэй толгойлхоёо байһаниинь мүнөөдөө эли болоодүй. Табан кандидатура нэрлэгдэнэл ха. Урда Африкын арад зониие хюдагша гэжэ нэрэшэһэн, юстициин министр Форстерой нэрэ дурдагдана. Теэд ЮАР-ай правительствые хэнэйшье толгойлоо һаань, орон доторхи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө хэрзэгы шэрүүнээр дараха гэһэн хараа бодол хубилхагүй хаш.

Е. ЕГОРОВ,
В. ХАРЬКОВ.
(ТАСС).

Улаан-Үдын оёдолой фабрика 9 һарынгаа даабари болзорһоо урид дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Хүбэнтэй хубсаһа оёдог фабрикын цехэй хүдэлмэришэн, коммуние ажалай ударник Надежда Артемьевна Туманова халаан бүриингөө даабариие ходол үлүүлжэ, 120—130 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. А. Туманова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ШЭНЭ РЕФОРМОНУУД

Алжирай хото город ба хүдөө нютагуудта реформонуудые хэхэ даб дээрэхи проектнүүд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһээр. Энэнь сентябриин 25 хүрэтэр үргэлжэлхэ. Удаа тээнь тон шухала тэдэ документнүүд олон янзын нэмэлтэнүүдтэйгээр ороной хуули засагай дээдэ зургаанай — Революционно соведэй баталамжада табигдаха юм. Эдэниие гүрэнэй хуулинууд болгон абалга, бодото дээрэнь бэелүүлгэ Алжирай революциин шухала шата болохо ёһотой. Алжирай хото, хүдөө тосхонуудта колониальна захиргаанай бии болгоһон зургаанууд одоошье нютагай хуули засагай шэнэ, үнэхөөрөө арад зоной албан захиргаануудта һууряа үгэхэ ёһотой болобо. Энэнь лэ хото городуудта хэгдэхэ реформын гол удха болоно.

Зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа проектнүүдэй ёһоор халаа, коммунальна ассамблей гэдэгүүдэй, мүн тэдэнэй гүйсэдхэхы зургаануудай олонхинь заабол хүдэлмэришэд, таряашад байха ёһотой, мүлжэгшэ ангинуудай түлөөлэгшэд тэдэ ассамблейнүүдтэ һунгагдаха ёһогүй.

Засагай шэнэ зургаанууд экономикын, соёлой, элүүрые сахилгын бүхы асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ, тиихэдээ гүрэнэйнгөө ашаг туһые үндэһэ болгохо, «Национально-сүлөөрэлгын фронт» гэжэ партиин политикые баримталха ёһотойнь элитэ. Коммунальна шэнэ ассамблейнүүдэй һунгалта байгша оной дүүрэтэр үнгэргэгдэхэ ёһотой. Тиихэдээ ерэхэ жэлдэ аграрна ехэ реформо хэхын тула шухала арга нүхэсэлэй хангагдаха байһаниинь элитэ. Энэ реформын түрүүшынь, шухала зорилго юуб гэхэдэ, Алжирта үшөөл бии байһан томо баяшуулай ангиие усадхаха болоно. Тэдэнэй эдлэжэ байһан газар тон үгытэй таряашадай мэдэлдэ үгтэхэ. Тиихэдээ жэжэхэнүүд, ашаг үрөөр бага участогууд болгогдон бутаргагдаха ёһогүй. Гүрэн тэдэниие кооперативууд боложо нэгэдэһэн феллахуудай хэтын эдлүүрэй болгон үгэхэ байха.

Эдэ проектнүүдэй бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэдэ, Алжирай ажалшад хуули засагаа, үйлэдбэриин бүхы хэрэгсэлнүүдые гартаа абаха. Энэнь Алжирай политическэ дүлдыдалгые, гадаадын помещигүүдэй газар эзэмдэн эдлэдэг ябадалые усадхаха, индустриин бүхэли һалбаринуудые, олон хэһэг предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ оруулжа, гадаадын промышленна капиталда шанга сохилтонуудые хэһэн революциин зайлашагүй үргэлжэлэл болохо.

Тиимэл ушарһаа, орон дотор хэгдэхэеэ байгаа реформонууд хадаа капиталисбэшэ хүгжэлтын замда ороһон алжир арадай шэнэ илалта мүн болоно гэжэ «Эль-Мудхажид» газетэ хүсэд үндэһэ баримтатайгаар мэдүүлбэ.

В. ЦОПИИ.
(АПН—Радио).

Алжир.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: шэнэ барилгануудта анхарал хандуулха тухай түрүү бэшэг. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «НОТ—сагай эрилтэ» гэһэн рубрика доро В. Мартосой корреспонденци. АПН-эй материал. А. Рыжковой корреспонденци (түгэсхэлынь гурбадахи нюурта).

Гурбадахи хуудаһанда: «Совет засагай 50 жэлэй ойдо» гэһэн рубрика доро С. Коноваловай «Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнуудые мартахагүйбди» гэһэн статья. Хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: манай айлшан—«Октябрь» журнал.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-01846. Зак. № 334.